This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

https://books.google.com

NATIONALBIBLIOTHEK
IN WIEN
116911-B
Neu-

Digitized by Google

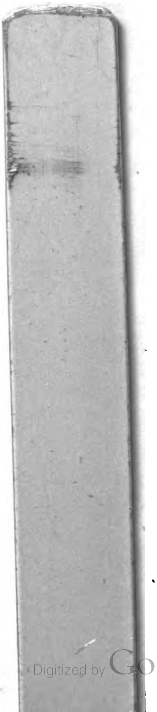
Digitized by Google

Österreichische Nationalbibliothek

+Z218190004

116911-B

Digitized by Google

Digitized by Google

NAUK

o

PČELARSTVU,

kako se naime pčelarstvo u jednostavnih i sastavljenih košnicah voditi i u svako doba godišta s pčelci postupati ima, s kratkim dodatkom dželonskih košnicah.

Složio i slikami izjasnio

Franjo Horvat,

hèrv. slav. gosp. družtva član, učitelj i risar u Križevcu.

U Zagrebu 1861.

Troškom i tiskom Dragutina Albrechta.

Digitized by Google

Digitized by Google

Preuzvišenomu, Presvětlomu i Prečastnomu

Gospodinu Baronu

MIRKU OŽEGOVIĆU

Barlabaševačkomu,

po milosti božjoj i apoštolskoj Biskupu Senjskomu i Modruškomu ili Kèrbavskomu; njegovoga carsko-kraljevskoga Veličanstva pravomu tajnomu Savětniku, carskoga austrijanskoga Leopoldova reda Povelitelju; papinskomu Prěstolniku i Rimskomu grofu; afrikanskoga družtva začastnomu Predsědniku; hèrv. slav. gospodarskoga družtva i više milosèrdnih i obće-koristnih zavodah Utemeljitelju i Pokrovitelju,

Gospodinu Gospodinu najmilostivijemu.

Digitized by Google

Digitized by Google

Preuzvišeni i Presvětli Gospodine Biskupe!
Gospodine ujače premilostivi!

Promatrajući velika i nebrojna dobročinstva, koja od nejake svoje mladosti od darežljivih rukuh Preuzvišenosti Tvoje primati sréću imadjah, uvěk mišljah, kako bi dostojnim načinom najvruće čuvstvo zahvalnosti i neograničenoga štovanja prama Preuzvišenosti Tvojoj javno očitovati, a nuz to kako bi milomu svojemu rodu koristiti mogo. Kada ujedanput — poznavajući Tebe, Preuzvišeni Gospodine ujače, kao velikoga i neumornoga gospodara, svakoga gospodarstva i gospodarstvenoga napredka vatrenoga ljubitelja, veledušnoga promicatelja i darežljivoga podupiratelja, — sve misli u jednu smislih, te se odvažih o onoj struci gospodarstva, o kojoj najviše izkustva imadem, rěčcu koju prosboriti, a to je: pčelarstvo, s kojim se od male mladosti svoje bavih.

Digitized by Google

S toga kroz tečaj više godinah velikim trudom sastavih dělce: „Nauk o pčelarstvu,“ te ga Tebi, Preuzvišeni Gospodine ujače, usudjujem se posvetiti, sniženo moleći Te, da ga, kao maleni znak zahvalnosti i marljivosti moje, pod milostivu obranu i okrilje Tvoje primiti blagoizvoliš. Što dočim u svoj pokornosti molim, jesam

Preuzvišenosti Tvoje.
Gospodina najmilostivijega

U Križevcu dne 28. Sěčnja 1859.

Sniženi i prepokorni netjak

Franjo Horvat
sastavitelj.

Digitized by Google

Mili rode!

Vidivši, kako vèrlo podnebje i bilinstvo u našoj domovini pčelarstvu prija, kako neshodno se u obće pčelarstvo kod nas těra i da jošte u našega naroda neima knjižice, koja bi o pčelarstvu obširno sborila, odvažih se dělce o pčelarstvu sboreće sastaviti. Posla toga se tim radje latih, jer sam s jedne strane uvěren, koliku korist i kako znatne dohodke bi pčelarstvo mojim zemljakom pružati moglo, da se isto dobro i umno těra; s druge pako strane slědio sam savěte i nagovore, što ih je ministarstvo i naměstničtvo na učiteljski stališ upravilo.

S toga mislim, da sa svojim dělcem pred mili moj rod u nevrěme nestupam.

Predavajući ti, milî rode moj, knjižicu o pčelarstvu višeletnim trudom složenu, jedinu naměru i želju gojim tebi koristiti; s toga da ti ono, što od dětinstva svoga u obziru pčelarstva izkusih, i što u izvèrstnih knjigah o pčelarstvu sborećih dobra, koristna te okolnostim našim primerena nadjoh, priobćim, i da te potaknem na pčelarstvo, koje je u našoj domovini veoma zanemareno, koje se žalibože nikakovom skoro

Digitized by Google

pomnjom netěra, a kamo li da bi se umno vodilo, te koje uslěd toga na vèrlo nizkom stupnju stoji.

U knjižici toj naći ćeš, kako valja pčelarstvo u jednostavnih (t. j. u naših običnih), kako u sastavljenih (t. j. u věncih ili ladicah) i napokon, kako u džeržonskih košnicah (t. j. polag najnovijega načina) těrati; kako ti treba pčelarstvo s korištju urediti, te s pčelami umno postupati. Nastojah pako òko toga, da ti sve ovo kratko i razgovetno razložim, te slikami točno razjasnim.

Pišući dělce ovo, upotrebljavah izraze i nazive takove, koje i naš narod rabi i koji su mu poznati, te sam nastojao tako razgovetno govoriti, da me svaki lahko razuměti može. Što se pako tiče sloga a osobito pravopisa vodja mi biaše „Ilirska slovnica“ profesora Věkoslava Babukića, muža slavjanskom jezikoslovju toli věšta, i u našoj domovini toli zaslužna, a to s toga, što je ista slovnica kao i pravopis onaj za škole po visokoj vladi propisan i uveden, te tim knjižica ta kao uzdarna knjižica školskoj mladeži kod izpitah podělivati se može.

Ako knjižicu ovu pozorno čitao, polag nje si pčelarstvo uredjivao, te ga umno vodio budeš, to ti obilna korist i dobitak sigurno izostati neće; ovo pako mogu tim bolje tvèrditi, čim više lěpa naša domovina, t. j. blago njezino podnebje, blagodatne okolice, miomirisnim cvětjem i biljem nakitjene livade, bašće, razne voćke, poljane, šume, gajevi, gèrmje i

Digitized by Google

šikarje u svako doba svojim krilatim stanovnikom med pruža, zatim potočići i vrěla pčelarstvu prijaju.

Nije li žalostno i zaista Bogu plakati, kako slabo kod nas za pčelarstvo mare! Selo za selom prodješ, pa ćeš jedva u tretjem ili četvèrtom gděkoj kèržljavi pčelac naći, a svako veće selo bi ih koju stotinu imati moglo. Pa u kakovom stališu te pčelce najdeš?! Leta (prela, luknje) su im na pol stope skoro velika i raztèrgana; košnice su odzdola na sve kraje razderane tako, da noćni lepiri, miševi i ini gmižući gad lahko bez svake zapréke u nje unići, pčele uznemiravati, te im veliku štetu naněti može; kad se pčelci taru, ubijaju se nemilice i nezahvalnim načinom hiljade nevinih i koristnih pčelah, te se tako pčelci hametom utamanjuju!

Uz takovo pčelarstvo se dakako nikakovu napredku, niti koristi nadati nemožeš, jer kod takovih, ne pčelarah, već vlastnikah kukavnih pčelacah, pčele su same sebi, bez ičije pomoći do jedino božje, ostavljene.

Netuži se dakle na težka vrěmena i da ti pčelarstvo propada, kad za vrědno nedèržiš několiko si čestitih pčelacah pribaviti, te se s njimi valjano zabavljati, od kojih bi s vremenom veliku korist i dobitak cèrpiti i mnoge troškove namiriti mogao.

Možda neima grane gospodarstva, koja bi tako malenu glavnicu i toli malo truda i napora zahtěvala, pa ipak u razměrju gospodaru toliku korist pružala, kó što pčelarstvo. Njime se toliko nemučiš ni netareš,

Digitized by Google

koliko drugom kojom strukom gospodarstva. Něšto pomnje i dovoljne věštine, pa možeš do blagostanja doći. A kako i nebi?

Pribavi si n. p. jedan pčelac, od njega ćeš već pèrvu godinu (uzmimo, da ti svaki pčelac svaku godinu samo jedan roj pusti, a ne, kako je obično dva), jedan mladi dobiti; tako imat ćeš dva pčelca. Tretju godinu svaki pčelac ti opet dade jedan mladi, to ti je osam pčelacah itd. Dakle za tri godine od jednoga pčelca, računajuć svaki put samo po jedan roj, osam pčelacah dobiti ćeš; nije li to lěpo?! Čim ih dalje dèržiš, tim ćeš ih više imati, jer svaku godinu najmanje dvostruko računati možeš. Tako možeš, ako samo pametno, razborito i umno s pčelci postupao budeš, za několiko godinah do više stotinah dotěrati, te imučan i bogat pčelar postati; nu čuvaj se, da, ako n. p. šest pčelacah u jeseni imaš, odmah bèrže bolje tri od njih neprodaš; time nećeš obogatiti, već si samo znatnu štetu naněti, jer od mala malo ćeš imati. Pčelarstvo samo na veliko těrano gospodara obilno naplatja.

Věrujem, da i u našoj domovini imade vèrlih pčelarah, nu takovi su veoma rědki; ali ovakovi za trud i pomnju svoju takodjer i dobivaju veliku korist i dobitak.

Složiv ovu knjižicu nemislim, da sam sve i sva o tom predmetu izcèrpio, da nebi ništa savèršenije biti i nitko jošte bolje i savèršenije složiti i priobćiti mogao. Meni je, videćemu, da mi narod u toj struci obširnijega

Digitized by Google

dělca neima, uvěk pred očima lebdilo, da mu takovom pomognem, te kao věran mile domovine sin naměnih na oltar njezin barem něšto polag mogućnosti priněti; s toga latih se posla dèržeći se narodne poslovice: „Bolje išta, nego ništa.“

Napokon nemislim, da bi mi dělce ovo glede sloga, jezika i izrazah bez svakih manah bilo; s toga će mi osobito drago biti, ako me domorodni čitatelj na takove pozornim učini, a osobito věšte pčelare molim, da mi nedostatke u pogledu istoga pčelarstva blagovoljno odkriju. Biti ću uvěk pripravan savěte i naputke jednih i drugih slušati i slěditi.

Pisah u Križevcu 28. Sěčnja 1859.

Franjo Horvat

kod glavne učione učitelj i risar.

Digitized by Google

Digitized by Google

ODSĚK I.

Poglavje I.

O pčelinjaku.

Stan, u kojem košnice s pčelami od žežućih sunčanih trakovah, dažda, větra, sněga, zime i inih nepogodah vrěmena zaklonjene, te čvèrsto i nepomično na svojem opredělјenom městu stoje, zove se pčelinjak. Da pako pčelinjak posve svèrsi svojoj odgovarao bude, kod uredjivanja njegova valja osobito paziti na udobnost, položaj i město, kamo se postavlja.

§. 1.

Udobnost pčelinjaka.

Ako zbilja priličnost, napredak i korist kod pčelarstva postići žudiš, to ti svu pozornost uredjivanju pčelinjaka posvetiti valja; s toga:

Da se pčelinjak větrom ili drugom kakovom nepogodom na košnice nesruši, sati nezdrobi, te pčele nepotuče, načini ga iz jakoga dèrveta i čvèrsto na svoje odlučeno město postavi.

Da se kiša odmah iz pčelinjaka izcěditi može, mora straga stèrm, s prěda pako za 2 stope napušten krov imati. Onomu pako pčelinjaku, koj s prěda stèrm krov imade, moraš pod strehu žlěb načiniti, da se kiša na pčele neizcědja.

Da žabe i ina gmizad pčele uznemirivati nemože, dolnja daska ili bolje rekuć klup, na kojoj košnice stoje, 1 ili $1^1/_2$ stope od zemlje visoko neka stoji. Gdě pako pčelinjak dva

Digitized by Google

reda košnicah imade, ondě gornja klup od dolnje do 3 stope daleko neka bude, *) Da se klupi pod težinom košnicah nepodvinu i nesruše, zato $^5/_4$ palca debele, 2 pako stope široke, te prama prědnjoj strani za 1 palac nagnute biti moraju, da se kiša větrom u košnice nanešena odmah izcěditi, te pčele smrad i mèrtve svoje družice laglje van iznositi mogu.

Da se pčele u pčelinjaku kroz zimu dèržati i od tatovah svako vrěme sěgurne biti mogu, veoma dobro učiniš, ako pčelinjak s prěda, urezav vušake iz vana, ili što je jošte bolje iz nutra, posve jakimi daskami tako obiješ, da od svake klupi samo za 6 palacah prostor nezadělan ostaviš, da pčele laglje k letu (prelu, luknji) letěti, te u košnicu uniti mogu. Te daske ujedno zaklanjaju košnice u lětu podnevnoga žarkoga sunca, da se pčele neumore, vosak neraztali, te trulost neprouzroči.

Da se pčele u lětnoj velikoj sparini neulčne i u vručini nezaduše, načini vèrhu gornjega reda košnicah pod pèrsnicami za jednu dasku širine uzduž pčelinjaka vratca, koja u velikoj vručini u večer odtvori, te tako pčelinjaku do drugog jutra propuh pribavi.

Pčelinjak doduše mora se polag městnoga prostora i okolnosti ravnati, nu ipak na toliko prostran biti mora, da se pčele nadgledavati i svi pčelarski poslovi udobno obavljati mogu. Zato prostor od straga za košnicami 3 stope za pčelara, a košnica od košnice u redu najmanje 6 palacah odaljena biti mora. Tim širina pčelinjaka s vušaci t. j. stupovi skupa do 1 hvat neka bude. Duljina pako zavisi od volje i po-

*) Nijedan pčelinjak neka nebude višji od dva reda; jer se inače pčele osobito u vrěme rojenja nadgledati nemogu, te većinom oni rojevi koji se n. p. na 3. ili 4. kao previsokom redu roje, odlete ili si na visoko dèrvo sědnu, iz kojeg se veoma težko, i više putah pogibelju života ogrinjati moraju ili pako sasvim neogèrnjeni na dèrvetu do drugoga jutra ostanu, te onda u šumu odlete.

Digitized by Google

treboće pčelarove, kako naimeželi više ili manje pčelacah gojiti. Ako više rojevah imade, to naravno i dalji pčelinjak biti mora. Gledaj list I. sliku 1. 2. i 3. Slika 1. predstavlja uzduš, slika 2. popréčno pčelinjak; slika pako 3. je osnova pčelinjaka.

§. 2.

Položaj pčelinjaka.

Za pčele najbolji je sunčan položaj; jerbo sunčana toplina ne samo radnji, nego takodjer leglu (plodu) pčelah veoma godi; nu ipak valja paziti, da žežući pódnevni sunčani traci izravno na košnicu nepadaju, jer oni će inače pčele umoriti, vosak raztaliti, i ine zle poslědice prouzročiti. S toga pčelinjaku iztočno-podnevni položaj kao najbolji podaj, jerbo u tom položaju niti će pčele u jutro prerano na pašu izlaziti, niti će se u večer prekasno iz paše u košnice vraćati, a niti će o pódne prevrući pódnevni sunčani traci svojom žestinom pčele uznemirivati i umoriti, jerbo u tom položaju sunčani traci cěli dan koso na košnice padaju. *)

---

*) Někoji pčelari kažu, da je pódnevni, někoji da je iztočni, někoji opet, da je zapadni, dapače ima i takovih, koji tvèrde, da je sěverni položaj za pčelinjak najbolji. Što se pèrvoga t. j. pódnevnoga položaja tiče, tajiti se nemože, da izmedju ova četiri položaja najbolji nebi bio, nu onda samo, ako se košnice od žežućih pódnevnih sunčanih trakovah daskami napèrvo nezaklone. Položaj prama istoku toga radi nevalja, jer pèrvo: sunčani traci veoma rano u jutro, kad je zrak jošte oštar i mrzao, pčele na pašu vabe, koje od studeni okrepene, na zemlju panu, te je ptice pozoblju, a drugo: sunce već oko dva sata poslě podne prama zapadu mahne, te tim pčelinjak u hladak dojde; česa radi se pčele ranije na počinak sprave, i tako u unašanju hrane veoma zaostanu. Zapadni pako položaj protivno prouzrokuje; ondě se pčele kasno děla latjaju, te do kasnoga mraka, kad je zrak već hladan, iz košnicah na pašu izlaze; s toga mnogo ih okrepeni, koje ako kroz noć vani ostanu, obole, pa, ako još k tomu kiša pane, većinom poginu. Što se pako sěvernoga položaja tiče, on se zaista, ako se zle poslědice njegove dobro pro-

Digitized by Google

§. 3.
Město za pčelinjak.

Město, na kojem pčelinjak stati ima, neka bude posve suho, od větrovah i propuha zaklonjeno. Ništa pčelam toliko neškodi, koliko propuh i močvar. Propuh pčele u letenju prěči, od močvari pako sati splěsnive, med se pokvari, te tako mnogi pčelac pogine; zato ako je ikako moguće postavi pčelinjak pred kakov brežuljak ili živicu, ili pako povuci za pčelinjakom visok zid, stobor ili plot, da od sěvernih větrovah sasvim zaklonjen bude.

Pred pčelinjakom nesmije nikakovo veliko dèrvetje, niti stanje, što pčele u letjenju prěči, a niti nikakova trava biti, jer se u njoj žabe i druga gmizad koti i zadèržava. Zatim i zato, da se u vrěme rojenja pčele, osobito pako matica neizgubi. S toga prostor pred pčelinjakom uvěk najmanje za 1 hvat širine čist dèrži, te pěskom, pepelom ili prudjem posipavaj. Maleno dèrvetje, kao: brěskve, mandalice, šljive, kutine i ino nizko dèrvetje veoma je, nu malo dalje okolo pčelinjaka, probitačno, jer se roj, koj na takovo dèrvetje rado sěda, laglje ogèrnuti može.

Napokon za pčele veoma koristni su izvori, potočići, vèrtovi, voćnjaci, poljane i cvětonosne livade; zato ako je ikako moguće, postavi pčelinjak na takovo město, ili barem blizu njega, i to ne daleko od kuće, da pčele laglje nadgledavati možeš. Velike pako rěke ili potoci, medarnice (licitarne) ugljevnice, vapnenice, ciglane, putevi, krika, vika i

---

motre, nikako preporučiti niti odobriti nemože, dapače kao nevaljan sasvim se odbaciti mora; jer tamo ne samo nikada sunce do pčelinjaka nedopira, te tako pčele vèrlo kasno na pašu izlaze i vrlo rano se na počinak vraćaju, nego takodjer sěvernomu oštromu zraku i větru izložen je, koj pčele u leglu i unašanju hrane veoma prěči. Zato, ako je ikako moguće, neka se pčelinjaku iztočno-pódnevni položaj, kao za gojenje pčelah najbolji i najshodniji, dade.

Digitized by Google

lupanje veoma je pčelarstvu škodljivo; jer nikakov stvor neljubi toliko mir i čistoću, kao što pčele. Zato svaki on jako fali, koj na takova města ili blizu njih pčelinjak postavlja.

Poglavje II.

O košnicah.

Košnice, koše, ulišta ili tèrnke, što jedno isto znači, zovemo ona obitališta, u kojih pčele u skupu obitavaju, živu, posluju i rade, sati, t. j. vosak prave, med unašaju, razplodjuju i legu; rěčju: u kojih se pčele goje. Buduć pako da od košnicah i njihove kakvoće zavisi lahkoća pčelarstva, s toga ćemo govorit u ovom pòglavju: iz česa košnice biti moraju; koje se jednostavne, i koje sastavljene košnice zovu; nadalje prosborit ćemo o slici i velikoći njihovoj, zatim dokazati prednost sastavljenih košnicah pred jednostavnimi, a napokon povesti ćemo rěč o košnih daskah.

§. 4.

Iz česa moraju biti košnice?

Kod nas se obično upotrebljavaju iz slame, vèrbovih šibicah i vinike spletene, ili pako iz dasakah sbite i skeljene košnice, ili opet cěli izdubljeni panjevi, štubljaci zvani.

Medju ovimi su slamnate košnice mnogo bolje od dèrvenih. Dèrvene ne samo da manje traju, jer se od sunčanih trakovah razpucaju i skrive, nego su takodjer mnogo skuplje, te kod ogrinjanja rojevah radi svoje težine veoma nespretne; osim toga još tu manu imadu, da izparivanje pčelah kroz nje izlapiti nemože, već se zimi stěne od takovog uznoje, te u studenih danih smèrznu, od čega sati splesnive, med se pokvari i sila božja pčelah pogine; zato se nikomu prepo-

Digitized by Google

ručiti nemogu. Svih tih neprilikah kod slamnatih košnicah neima, jerbo slama suvišno izparivanje na se vuče, ili bolje rekuć kroz slamu izparivanje pčelah laglje probija, a tako se pčele u uměrenoj toplini uzdèržavaju.

Ali i slamnate košnice tu manu imadu, da noćni leptiri, ako kroz isto samo u košnicu uniti nemogu, izvana medju svitki jaja svoja iznesu, iz kojih se cèrvi polegu, koji kad jači postanu, u istu se košnicu progrizu, vosak razjedu, te istog pčelca pavučinom obložiti i zapresti, a tako ga i ubiti mogu. Za tu nepriliku i pogibelj odvratiti najbolje jest, ako košnice iz vana ilovačom kravjom balegom poměšanom omažeš, pepelom posiplješ, te izgladiš. Ta maz čuvati će takodjer pčele u ljutoj zimi od studeni.

§. 5.

Jednostavne i sastavljene košnice.

Jednostavne košnice zovu se one, kakove se kod nas u Hèrvatskoj upotrěbljavaju, koje su naime iz jednog jedinog komada, te od sdola široke, proti vèrhu pako sve užje i užje, tako, da izgledaju kao toranj ili zvono. Gledaj sliku 4.

Sastavljene pako košnice zovu se one, koje iz više dělovah, t. j. věnacah ili ladicah sastoje. Gledaj slike 5, 6; slika 5. predstavlja slamnatu, a slika 6. dèrvenu košnicu.

Istinabog, svi narodi baveći se pčelarstvom obljubiše već od někada najviše jednostavne košnice, i dan današnji je upotrěbljuju; ali su za pčelarstvo od velika uštèrba i veoma neprikladne, jer nije moći u njih pčelah nikada pravo u radnji motriti, niti polag želje s njimi postupati, već je morati sve na sreću pustiti i pčele svojoj samovolji i udesu ostaviti. Naravno glavna pogrěška je u sámih košnicah.

Kod svih izkusnih pčelarah glavno načelo je to, da oni za slabe i malene rojeve u zloj godini malene, za jače pako

Digitized by Google

i veće rojeve u dobroj godini veće košnice uzimlju. Što je u svojem najvećem redu. Ali naše jednostavne košnice nisu za to sposobne; one su sve skoro jedne te iste veličine i na jedan kalup načinjene, što za pčelarstvo nevalja, te jih sasvim odbaciti valja, i to zato: jer ako malen roj u veliku košnicu dojde, on će ti iz nje za koj dan opet ili iziti, ili pak u naglosti za same trute stanice (celice) načiniti.

Izkustvo nas takodjer uči, da pčelci u staroj sati sve gorji i gorji postaju, pak da takove najviše tri godine s uspěhom za pčelarstvo uzdèržati možeš; napokon, ako je duže dèržiš, izumru, jerbo u takovih starih satih nalazeće se stanice kroz mnogoputno leglo těsne i za plodjenje sasvim nesposobne postanu, što se u jednostavnih košnicah svakako dogadja; zato se takove odbaciti imadu, te neka bude svakomu pčelaru na volju košnice svoje u svako vrěme, kadgod hoće i kadgod je potrebno, povećati ili pomanjšati.

Nadalje za uzdèržanje dugotrajnoga pčelarstva potrebno je, da prepréčiš svojim pčelam gusto rojenje i da slabe i bez matice pčelce s drugimi spojiti i ojačati možeš. To se pako sve jednostavnimi košnicami postići nemože, pak ako se i može, to zaista velikim trudom i mukom, nu ipak nikada tako, kô sastavljenimi; zato je za pčelarstvo najbolje i najprobitačnije, ako se sastavljene košnice medju narodom našim što većma razprostrane.

§. 6.

Oblik i veličina košnicah.

Oblik košnicah, što se pčelah tiče neima nikakva upliva na radnju pčelah. Njim je svejedno, bile košnice ravne ili oble, šiljaste ili u sredini stišnjene, stojeće ili ležeće, one u svakoj vèrsti košnicah svoj posao obavljaju. Nu ipak nas izkustvo uči, da su za pčelarstvo stojeće košnice bolje od

Digitized by Google

ležećih; u njih pčele uvěk vèrhu sebe med imadu, svojim ga izparivanjem u jednakoj židnosti uzdèržavaju, a po tom prěče, da se nesgruda t. j. neutvèrdi. U obziru pako redjenja, nadgledavanja i postupanja s pčelami oblik košnicah je něšto bitnoga kod pčelarstva; od oblika bo zavisi lahkoća nadgledavanja, a to je upravo i svèrha obliku kod košnice, da možemo pčelam cělo dělo od sdola pa sve do gore viděti i u potrebi kakovoj u pomoć jim priteći. S toga neima boljih košnicah od stojećih; u njih čovjek svu željenu priličnost i udobnost imade. Za takove pako potrebno je:

Da spleteš věnce ili iz slame, ili iz dasakah sbiješ, koji će u proměru 1 stopu do 1 stope i 2 palca, u višinu pako 6 do 7 palacah imati. Gledaj slike 7 i 8. Slika 7 je slamnati věnac, a slika 8 je iz dasakah sbit věnac ili ladica. To su dakle česti t. j. dělovi cěle sastavljene košnice, koje se polag potrebe jedan na drugi postave. Svaki izmedju tih věnacah mora od sgora i od sdola jednako širok biti, da se jedan k drugomu bolje priloži, zato se moraju svi òko jednoga istoga okrugloga kalupa, gledaj sliku 9, plesti, koje zatim jedan s drugim spojkami ili kvaćicami spoji. Gledaj sliku 10 i 11. Slika 10 je spojka za slamnate, a slika 11 je kvačica za dèrvene košnice.

Svaki takov věnac mora na dolnjem svitku 2 palca širokim, 1 palac visokim letom (prelom — luknjom), zatim dèrvenimi, okruglimi, jakimi, po pèrst debelimi paličkami, najbolje od drěnova dèrveta providjen biti; okruglimi zato, da izmet i prašina na nje nenasěda, u kojih bi se cèrvi i ini gad izleći mogô. Te paličke kroz sredinu věnca unakrst ubodi, da se medne sati bolje i čvèrštje uzdèržati mogu, te da se pod težinom meda doli nesruše i nepanu. Gledaj slike 12 i 13.

Za četiri takova věnca načini jedan poklopac, koj se na gornji věnac točno priklopi, te čavli ili spojkami učvèr-

Digitized by Google

šti. Gledaj slike 14 i 15. Taj poklopac mora u sredini luknjom t. j. prelom 3 palca u proměru širokim i jednim čepom, gledaj sliku 16, providjen biti. Kroz to prelo pčele braniti možeš, i ako je od potrebe odušak jim u lětnoj vrućini dadeš tako, da rečeni čep u večer izvadiš, te na město njega metneš rešetku do drugoga jutra, da pčele od sgora van izlaziti nemogu.

Kad pčelcu prazan věnac podmetneš, onda višjemu věncu leto ilovačom zadělaj, jer pčele nesmiju nikada više od jednog jedinoga leta ili ulaza imati.*)

§. 7.

Prednost sastavljenih košnicah.

Tako priredjene sastavljene košnice zaslužuju prednost pred jednostavnimi iz slědećih razlogah:

Da možeš polag volje i potrebe ne samo jedan ili dva věnca, kako je naime roj manji ili veći i kako je godina bolja ili gora, za pčelce upotrebiti, nego takodjer da možeš pčelca svaku godinu pomladiti, kad mu jedan ili dva gornja věnca sa starim medom oduzmeš, te mu ga toliko samo ostaviš, koliko ga za hranu do prolětja treba. Takovim načinom imaju pčelci uvěk samo mlade sati, koje su za pčelarstvo mnogo bolje od starih, jer matica najvoli u mlade sati jaja nesti, što u kratko vrěme tako košnicu s pčelami napuči, da se više putah kroz godinu jakimi rojevi rojiti može.

Zatim: podlaganjem věnacah ne samo da slabu pčelcu rojenje prepréčiti, koj se tim veoma objačuje i pčelami napučuje, nego takodjer onoga pčelca, koj se je u těsnoj koš-

*) Ako ima svaka košnica svoju posebnu dasku, na kojoj stoji, onda nije treba na věncih leta dělati; jer takovo u istu već dasku urezano i udělano biti mora. O čem dolje niže pod §. 8.

Digitized by Google

nici od prevelike nutarnje vrućine nasědajuć samo ulěnio, opet na dělatnost i marljivost pobuditi možeš.

Onda: da ne samo onomu pčelcu, koj je počeo trunuti, laglje pomogneš, kad mu věnac za věncem oduzmeš ili ga do zdravoga legla (ploda) izrežeš, te mu od drugoga zdravoga i jakoga pčelca jedan věnac s medom i leglom podložiš; nego takodjer od takovih věnacah možeš si sam roj načiniti, ako od jedne jake sa 4—5 věnacah visoke košnice jedan ili dva dolnja věnca s leglom skupa, od druge pako jedan věnac s medom oduzmeš, te ga takovomu na leglo postaviš.

Napokon: poraba sastavljenih košnicah dopušta ne samo, da uvěk, kadgod je potrebno gladnomu pčelcu, koj je prerano svoju hranu potrošio, medom pomoći možeš, ako mu naime od drugoga jakoga pčelca medni věnac od sgora postaviš; nego takodjer možeš uvěk, ma baš u srěd lěta, kad su pčele najljutje, svježi (frižki) zrak dobiti, ako jačemu pčelcu samo gornji věnac odrežeš.

Kod sastavljenih košnicah najveća je ipak ta korist, što nemoraš pčelca ubijati, kad hoćeš od njega meda, već mu samo gornji 1 ili 2 věnca ili više, kako je naime pčelac jak, žicom odrežeš, te mu toliko meda ostaviš, kolikǫ ga za hranu preko zime i prolětja treba.

Na takovih košnicah moći je straga staklene prozorčiće načiniti, kuda možeš pčele u radnji, strojenju, marljivosti, leglu, u obće u svem njihovom ponašanju svako doba godine motriti. Ti prozorčići moraju ipak uvěk biti pokriti, da světlost neuznemiruje pčelah u njihovom poslovanju; samo onda se poklop oduzme, kad hoćemo pčele motriti.

§. 8.

Košne daske.

Tko želi pravilno i s korištju pčelariti, valja mu upo-

Digitized by Google

trebiti košne daske, na kojih će košnice stajati. Jer, kad svaka košnica svoju posebnu dasku ima, onda ju je moći svagda, kadgoder želimo i kamogod je potrebno, bez svakoga i najmanjega truda, muke, pogibelji i velikoga uznemiravanja pčelah s jednoga města na drugo preněti. U prolětje pako i više putah lěti, kad se košne daske zasmrade, mogu se drugimi čistimi zaměniti, a tim čověk prepréči, da se cèrvi i ini gad nekoti i u smradu nezadèržava. Daske te moraju za 1 do 2 palca na okolo širje biti od košnicah, dakle 14 do 16 palacah, i $^3/_4$ palca debele. Spréda pako na kraju u sredini daske mora 2 palca široko, 1 palac visoko izdubljeno leto imati. Gledaj sliku 17, *a, b, c.* *a* je osovce, *b* položke stojeća košna daska, *c* pako pokažuje, kako mora biti leto u dasku urezano.

Poglavje. III.

O pčelarskom orudju.

Da zapréčimo mnoge neprilike i neugodnosti, što nam ih pčele, kad oko njih nastojimo, prouzrokovati mogu, i da si olahkotimo razne poslove, upotrebljavamo něko orudje, kao: naličje, vunene rukavice, gvozdenu žicu (drot), podrezaće noževe, kadilnicu s měhom, škropilnjak, rešetku i stup za vagu.

§. 9.

Naličje.

Kod rojenja, podrezavanja i inih sličnih pčelarskih poslovah, da se obraz od pčelinjeg uboda sačuva, treba nam naličje. Možeš si ga načiniti iz sita; nategneš nai-

Digitized by Google

me, prišiješ i rubom obrubiš sito na malo deblju gvozdenu žicu, na kojoj su oblo poput obraza prepletene druge žice. Da se takodjer i glava straga i vrat naokolo od uboda sahrani, valja na rub prišiti sukna kao peču. Gledaj sliku 18. Za ruke pak najbolje su debele vunene rukavice. Tko toga pri ruci neima, te se možebiti dogodi, da ga koja pčelica ubode, najbolje je, ako se ubod t. j. ranica, nu samo odmah, nišadorom (Salmiakgeist) dobro nariblje, po tome ne samo da će bol prestati, nego niti rana posve ništa nenateče ili nenabrekne.

§. 10.

Žica.

Da odrežemo suvišan med, koga pčelam za zimu i proljetje netreba, rabimo gvozdenu žicu (drot), kojom se vènac od vènca odrezava. Gledaj sliku 19.

§. 11.

Noževi.

U proljetje sati više putah oplèsnive i pocèrne, te ih moramo podrezavati, a tomu su treba dva podrezaća noža, svaki 18 palacah dug; jedan posve ravan, a drugi na vèrhu za $1^1/_2$ palca zavinjen, na obè pako strane moraju biti obadva oštra. Gledaj sliku 20 i 21. Ravnim odrezavamo sati od košnicah, zavinjenim pako podrezavamo od sdola plèsnive i cèrne sati. Tako dugi moraju biti zato, da se iz jednostavnih košnicah sve stare sati van izrezati, te tako stari pčelci omladiti mogu. O čem dolč niže pod §. 46. Prije nego noževi odrezavati i podrezavati počmeš, moraš njihovu oštrinu u mèrzloj vodi namočiti, a to učini više putah kod toga posla, kadgod ti se noževi voskom ili medom zamažu.

Digitized by Google

§ 12.

Kadilnica.

Kadilnica može biti na dva načina prigotovljena, i s vratašcima naime i bez njih. Nu bez vratašcah je mnogo bolja, a načinja se ovako: narede se dva jednako velika lěvka s cěvima, koje cěvi lěvcima pridělane, lěvci pak ondě, gdě su k valjkom priklepani, moraju biti rešetkami providjeni toga radi, da goruća kèrpa, koju u kadilnicu metnemo, puhanjem měha van neizide, niti se u měh nepovuče. Ta dva lěvka naravno iz lima (pleha) tako neka budu načinjena, da njihove široke strane t. j. valjci u srědini jedan u drugi dojti, te se kao škatulja zatvoriti mogu. U tako priredjenu kadilnicu, kad ju rabiti hoćeš, metni platnenu kèrpu, ili što je jošte bolje, hrastovu suhu gubu (jer ona neće od měhova puhanja kô kèrpa planuti) s jednim ili sa dva živa ugljena, pa utakni u dolnju cěv ručni měh i njim puši; uslěd toga će dim odmah kroz gornju cěv van suktati, a tim možeš pčele bez svake neprilike i truda iz jednoga města na drugo odagnati. Gledaj sliku 22.

§. 13.

Škropiljnik.

Da roju u vrěme rojenja běg prepréčiš, te ga prisiliš, da si na obližnje dèrvo sědne, potreban ti je škropiljnik, koj najlaglje načiniš iz ražene slame, ako ju kao metlu skupa svežeš, na dèržak natakneš, u vodi umočiš, te njom roj tako škropiš, da škropci ne pod njega, već na njega padaju. Gledaj sliku 23.

§. 14.

Rešetka.

Rešetka, kojom se pčelci ili sasvim zatvaraju, ili im se samo leto stěsni, ništa nije drugo do 3 palca duga i 2 palca

Digitized by Google

visoka te primĕrno, velikimi luknjicami, da naime pčele kroz nje van izlaziti nemogu, providjena tanka daščica ili lim, koj samo od sdola pol palca visoko i tako široko prelo imade. Kada dakle pčelcu leto stĕsniti želimo, onda valja tu rešetku pred leto dvima čavljima tako učvèrstiti, da joj prelo dolĕ obratjeno bude. Gledaj sliku 24. Kada pako pčelac sasvim zatvoriti hoćemo, onda se rešetka sa svojim prelom u vis obrati tako, da nijedna pčela iz košnice iziti nemože. Gledaj sliku 25.

§. 15.

Stup za vagu.

Da u jeseni saznamo, kako su pčelci težki, koji se za pleme t. j. odgoj ostaviti i koji potrĕti moraju, valja da ih važemo. Na rukuh jih vagati nije sĕgurno, jer se nikada pravo ravnati, niti im težine točno saznati nemožemo. Zato je najbolje, da se jaki stup 1 hvat visok, blizu pčelinjaka u zemlju ukopa, te na gornjoj njegovoj strani jaka ručica s podporom načini, na koju se vaga obĕsi i tako pčelac za pčelcem važe. Gledaj sliku 26.

Poglavje IV.

O naravi pčelah.

U svakoga zdrava pčelca, gojio se on u kakovojgod vèrsti košnicah, nalaze se tri vèrsti pčelah, naime: matica poslenice t. j. dĕlačice i truti. Svaka izmedju ove tri vèrsti nuždna je pčelcu, da može svoje dĕlo valjano započeti i na predovati, a najpače da dugo uztraja. Od ovih ipak pèrvo mĕsto zauzimlje matica.

Digitized by Google

§. 16.

Matica.

Matica, na više městih takodjer kraljica nazvana, je jošte jedanput tolika, kolika je poslenica, cěli dakle palac duga. Njezin struk těla veoma je vitak, te prama stražnjemu kraju šiljast. Noge ima duge i jake, krila pako ništa veća od svake poslenice. Gledaj sliku 27. Ona ima kao i poslenica žalac, kojim samo u borbi s drugimi maticami i u najvećoj sili i pogibelji ubode. Što se njezine boje tiče, od sgora je sasvim poslenici slična, od sdola pak s nogami skupa žutkasta.

Matica je najvažnija u roju, jer ona sama nese jaja za poslenice i za trutove, za ove u velike, a za one u male stanice (celice). Pčelac, koj matice neima, sasvim je propao, osobito onda, ako matica pred smèrtju jajah neiznese, ili mladih cèrvićah neostavi, iz kojih bi se matica odgojiti mogla. Rěčju: nijedan pčelac bez matice obstojati, niti dělo svoje započeti nemože.

U nijednoj košnici (izvan u vrěme rojenja) nesmije više do samo jedne jedine matice biti. Ako se po rojenju možebiti više njih nego jedna pokaže, poslenice pokolju sve ostale bez svakoga milosèrdja.

Matica postaje iz takova jajeta, koje matica iznese, te iz kojega bi se inače poslenica izlegla; nu veća stanica, obilnija i bolja hrana k njezinoj velikoći i savèršenosti najviše doprinaša. Ona se leže u posebnoj matičnici t. j. stanici, koja se na kraju posleničkih satih, ili dolě pod njimi nalazi, te izgleda kao napèrstak ili žir s dolě obèrnjenim ulazom. Matica treba do svoje zrělosti 16 do 18 danah. Kada si hoće pčele maticu odgojiti, onda si izaberu jedno ili više jajah, te počnu stanicu okomno graditi.

Digitized by Google

Iz svake pčele bi mogla biti matica, da se njezinomu 3—4 dana staromu cèrviću veća stanica načini i da mu se obilnija hrana podaje. Po tom je izašla na vidělo ona tajna, da se pčelci mogu ulagati; a takovi rojevi zovu se umětni rojevi, o čem dolě niže pod §. 27.

Kada si pčele jaje izaberu, za tri dana, kad se naime jaje cèrvićem pretvori, dobiva za hranu cvětni prašak s medom i vodom poměšan, i to dan po dan sve bolju i jaču do 12. dana. Kad se to navrši, pčele napune matičnicu hranom, te ju zadělaju žutim poklopcem. Za 18 danah, odkad je jaje iznešeno, matica sasvim dozrěli, poklopac pregrize, te izide van.

Čim se matica tako izleže, nemože odmah jajah nesti, jer se mora prije naploditi. To ipak obično biva pèrvih deset danah.

Čim je matica naplodjena, što jedanput ovèršeno za uvěk traje, odmah počme jaja nesti, u svaku stanicu po jedno. Kadkada se matica pregleda, te iznese po dva jaja u jednu istu stanicu, što poslenice, koje odmah za njom stanice pregledavaju, izprave i to suvišno jaje van iznesu. Matičina jaja tolika su i takove boje, kao što su i ona, koja leptiri na zelju nesu. U jakih pčelcih matica već měseca Sěčnja nese jaja, a najbolje u prolětje, pa sve dok ima vani hrane i paše. Na dan može ih 3—4 stotine iznesti, dapače i do 4000, kako Džeržon piše.

Što se matičine starosti tiče, ona doduše može 4 do 5 godinah živěti; nu čim je od 3 godine starija, već postaje nesposobnijom za nešenje. Dvě dakle godine, najviše 3 može se kazati, da zdrava i valjana jaja za pčele nese; zato neka se nikada bez potrebe duže nečuva za plod. Tko to zapusti, pripoznati će na svoju štetu ovu istinu, jer u město da mu pčelarstvo na bolje ide, iti će mu sve na gorje i natražke.

Digitized by Google

§. 17.

Poslenice, t. j. dělačice

Čim je matica naplodjena, odmah, kako rekosmo, nese jaja. Iz svakoga takova jajeta izleže se za tri dana cèrvić, koga poslenice isto tako kao i matičinoga cèrvića nu samo malko slabijom hranom hrane; ovaj za 8 danah tako velik naraste, da stanicu izpuni te se žutim poklopcem zaprede. Za 14 danah pretvori se posve na pčelu; za 21 dan na okolo obgrize poklopac i izide iz svoje stanice. Isišavšu mladu pčelicu stare pčele lěpo očiste, medom okrěpe, u svoje družtvo primu, te drugi dan već po vani letje i sve pčelinje poslove obavlja. Poslenica je za polovicu manja od matice. Gledaj sliku 28.

Mlade poslenice su sivkaste, t. j. pepeljaste boje. One odmah, čim se izležu veselo zučeć izletju pred košnicu, te se sa stanom svojim upoznavaju, što obično poslě podne čine. Čim je lěpše vrěme, tim one ranije i u većem broju pred košnicu izlaze i veselo zučeć letju kolo na okolo, ili kako mi velimo, praše se. Kada pak pred letom na klupi zučeć krilima peruše, stražnju stran těla u vis dižući, onda im kažemo, da titraju. Na titranje valja dobro paziti, jer gdě se to opaža, ondě je pčelac u svom redu.

Poslenice se svim pravom tako nazivlju, jerbo izvèršavaju svaki posao. One čiste stanice, unašaju med, prašak i vodu, skèrbe se i revno nadgledju mlado leglo, stražu straže pred letom, dvore maticu; rěčju: one sve rade i za sve se skèrbe. Koliko jih se pak na jedan roj računa, to je veoneizvěstno. Na někoj ih se računa 50—60 tisućah, na drugi opet samo 8—10 tisućah, kakov je naime jači ili slabiji roj. To je pak moći najbolje vaganjem saznati. Na jedan lot računa ih se 150, na jedan funt dakle 4800. Ako roj 4 funta bez košnice važe, to je u njem 19200 pčelah. Tim dakle na-

Digitized by Google

činom možemo najbolje saznati, koliko koj roj pčelah imade. Pčele svake godine umiru, te se mladimi zaměnjuju.

§. 18.

Truti.

Truti ili trutlji su tretja vèrst pčelah, koja se u košnici nalazi. Trute je veoma lahko tako od matice, kao i od poslenicah razpoznati. Od matice su kratji i deblji, od poslenicah pak mnogo deblji, te za jednu tretjinu veći i boje sasvim cèrne; očijuh su tolikih, da jim oči cělu glavu pokrivaju. Gledaj sliku 29.

Žalca neimaju nikakva. Po svojem jačem i glasnijem zujenju, koje se na 6 korakah daleko čuje, odmah se poznaju. Veoma rědko iz košnice izlaze, te mora lěp i topal dan biti, kad se pred letom o poldan pokazuju. Na cvětju nevidimo ih nikada i nikada ništa u košnicu nenose. Oni se legu u posebnih stanicah mnogo većih od stanicah za poslenice. Početkom Svibnja dolaze na vidělo, a početkom Listopada pomore jih u svakoj zdravoj košnici poslenice bez svakoga milosèrdja.

Truti su mužkoga spola, oni maticu prije, nego jaja nesti počme, naplode.*) U jakoga i napučenoga pčelca imade jih mnogo više nego u slaboga.

---

*) O tom predmetu mnogovèrstna su mněnja. Něki pčelari tvèrde, da truti samo vodu za mlado leglo nose; drugi opet kažu, da oni svojim debelim tělom mlado leglo tope i od studeni brane. Što se pèrvoga tiče, to se niti najmanje nepotvèrdjuje, jer se truti nikada niti na cvětju, a niti kod vode nevide. Glede drugoga pak, moguće i věrojatno je, da oni zbilja kao deblji i veću toplinu imajući svojim tělom mlado i nejako leglo tope i k njegovoj zrělosti puno doprinašaju; nu zato se nemože kazati, da nisu mužkoga spola, i da maticu nenaplodjuju.

Digitized by Google

Poglavje V.

O naravnih rojevih.

Kada se na prolětje i lěti mlado leglo u košnici na toliko uzmnoži i izleže, da već u njoj dovoljnoga prostora neima, onda se jedan dio (děl) takovoga dobrovoljno bez svakoga pčelarovoga posrědovanja i pomoći iz stare svoje košnice seli i naravom těran van izlazi. Kao što se rojevi redomice roje, tako se i nazivaju. Pri rojenju valja paziti na stanovite znakove i poslove, što se iz slědećih §§. viděti može.

§. 19.

Nazivanje rojevah.

Onaj roj, koj se lěti pèrvi izroji i s kojim izide stara matica, zovemo glavni roj, a ostale rojeve, koji se kasnije od onoga istoga pčelca, iz kojega je glavni t. j. pèrvi izišao. izroje, zovemo paroje. Ako pak ili glavni roj, ili paroj onu istu jošte godinu roj pusti, takov mladi roj nazivljemo parojak ili mladić.

Prije nego glavni roj izide, poskèrbe se poslenice za drugu maticu; zato si one izaberu u razno vrěme razna jaja, nu jošte radje cèrviće 3—4 dana stare, iz kojih si odgoje jednu ili više mladih maticah, a po tom broju ravna se i broj parojah, koji buduć da su im matice u razno vrěme odgojene ili se u razno vrěme roje, ili pako sve na jedanput izidu. Paroji navadno za 3, 6, 9, 13 danah, kadkada pako, osobito ako ružno vrěme nastane, izroje se i kašnje za cěla tri tjedna, odkako je rani roj izišao.

Svi skoro pčelari rado su, da im se pčelci više putah kroz godinu roje; ali to nije za pčelarstvo, osobito u zlih

Digitized by Google

godinah probitačno niti dobro; po tom ne samo da stari pčelci s pčelami i medom, što ga rojevi sa sobom ponesu, veoma slabe, te istu maticu lahko pogube, nego takodjer svi skoro ostali rojevi izvan glavnoga posve su maleni i slabi. S toga u zlih godinah nepuštaj se pčelam nikada više do jedanput rojiti, u dobrih pak dva puta. Tko to učini, neće se zaista nikada pokajati, niti u nepriliku doći, da bi mu pčelci kroz zimu poginuli, ili da bi je hraniti morao; veće će s radostju gledati, kako mu zdravo i veselo napreduju i same jake rojeve puštjaju.

Vrěme rojenju jest měsec Svibanj, Lipanj i Sèrpanj. Kadkada se dogodi, da i měseca Kolovoza pčelci rojeve puštaju, koji, ako lěpa jesen uztraje, mogu biti veoma dobri. Nu kaogod što prerani rojevi, tako isto i prekasni većinom nevaljaju. Ovim više putah hrane uzmanjka, oni je pak većinom jošte neimaju; s toga su lipanjski i sèrpanjski rojevi najbolji.

§. 20.

Znaci rojenja.

Da se pčelac k rojenju pripravlja, različiti su znakovi, kao: kada su kraji satih leglom tako napunjeni, da pčele više unašati, niti matica jajah nesti neima kamo; kada pčele od jakoga i zdravoga pčelca kod lěpoga vremena i dobre paše niti meda, a niti praška neunašaju, nego ili su mirne u košnici ili pred letom u gomolj (grozd, vèrpu) nasědaju; kada pčele samo pojedince izlětavaju i vraćajuć se iz paše s obloženimi praškom nožicami na klup pred leto sědaju, te nam se pipati daju; kada napokon pred pódne oko 8 do 9 ure pod roj truti nasědaju, te ih pčele nenatěravaju niti nekolju, onda je sěgurno, da će se pčelac jošte onaj isti dan rojiti. Prije nego se izroji, pčele potèrbuške plazeć sile na

Digitized by Google

leto, titrajuć i prašeć se letjuć veselo oko košnice, te ih sve više i više izlazi, dok napokon sve velikom silom i žamorom van na prostor neizvèrve.

Pèrvi ili glavni rojevi obično se roje pred pódne od 8 pa sve do 4 ure poslě podne, a najradje onda, kad nastane za kišom lěpo, ugodno i toplo vrěme. Kasni pako rojevi t. j. paroji malo se kada pred pódne roje, nego većinom poslě podne. Na nje ti valja veoma dobro paziti, budući rado poběgnu ne samo onda kad se roje, nego iz iste košnice, kad su već ogèrnjeni, a to s toga, jer se matice (kod parojah većinom više maticah imade) za gospodstvo pogoditi nemogu.

§. 21.

Šta imaš činiti kod rojenja?

Kada se pčelac koj roji, nesměš niti zvoncem zvoniti, niti kosom klepati, a niti odmah vodom ga škropiti, zemljom ili pěskom posipavati, a još manje leto mu těsniti, jer se po tom pčelac zabuni i rojiti se prestaje; nego samo pazi, kamo roj sěda i gdě se u gomolj kupi. Nekupi li se možda za několiko časovah, nego se sve više i više podiže, po čem se vidi, da hoće poběći, onda istom škropiljnik dobro u vodi namoči, te u vis tako škropi, da voda od sgora na roj padala bude, ili pak, kako něki pčelari kažu, da mu běg zaprěčiš, uzmi pušku, oštro samo prahom nabitu, odapni ju sa strane za rojem, ali pazi, da čepom matice neubiješ, on će se odmah, misleći da gromovi tutnje i da će kiša padati, dolě na obližje dèrvo, plot ili što drugo spustiti i u gomolj se skupiti.

Ako se pčelci neće dugo rojiti, a trute ipak imadu, to će se svakako rojiti, nu kasnije; jer doklě god se truti vide, dotlě je nade, da će se pčelac, samo ako nije bezmatičan, rojiti.

Ako pak želiš svojim pčelcem rojenje uskoriti, a ti im podavaj svaki dan barem 1 ili 2 žlice meda u prolětje, te ih nemoj niti jako podrezavati, niti čisto ništa podlagati, a niti

Digitized by Google

gustim pometavanjem uznemiravati, jer sve to rojenje jako prěči.

Poglavje VI.

O o g r i n j a n j u.

Ogrinjati znači u košnice spravljati rojeve s onih predmetah, na koje si sědnu. Kod ogrinjanja dolaze načini, kako se rojevi spravljaju t. j. ogrinjaju: kad si na udobno město sědnu, i kako, kad se poměšaju i na razne predmete sakupe.

§. 22.

O g r i n j a n j e r o j a, k a d s i n a u d o b n o m ě s t o s ě d n e.

Čim vidiš, da se roj jurve u gomolj spravlja, i na udobno město sěda, odmah uzmi košnicu, te ju, osobito ako je nova, ponajprije iz nutra slamom dobro obžgi, da gladka postane, zatim metlicom izmeti i medom obliči, ili pako travom vratić zvanom natari, pa onda u nju roj sgèrni. Prije ipak nego se toga posla latiš, metni si na obraz naličje, a na ruke navuci rukavice. Kad si tako odčven, onda istom pristupi s košnicom k roju, koga najprije vodom poškropi, da ga laglje u košnicu spraviš, košnicu pak podmetni podanj, te ga unutar stresi, i daskom poklopi. Onda ga metni blizu města, gdě si je sěo, i podloži košnicu s dva komada dèrveta, da u nju unidu i one pčele, koje su jošte po vani rastepene. Košnica mora biti u hladu, i ako ga možda nije, tak joj ga svakako načini granjem, ili kišobranom (ambrelom) ili pako platnom, jer će se inače roj iz nova podići i oditi.

Za pol ili jednu uru, kad se naime roj posve umiri, odnesi košnicu na svoje město u pčelinjak, pčele bo rado dulje vremena tamo letju, gdje su stojale, te se tako neznajuće za svoj stan razidu ili poginu.

Digitized by Google

ako se matice još u istoj košnici kod staroga pčelca nepokolju.

Prije nego povedemo rěč o postupanju s paroji, od potrebe je, da se razloži način o spajanju pčelacah i srědstva, kojimi se paroji zapręčuju.

§. 24.

Spajanje pčelacah.

Spojiti pčelce znači dva ili više slabih pčelacah, ili malenih rojevah ili parojevah, ili ove s bezmatičnjaci u jednu košnicu spraviti tako, da iz njih samo jedan pčelac postane, što biva puharom*) i to ovako:

Sve rojeve, što ih želiš spojiti, bili oni u jednostavne, bili u sastavljene košnice istom ogèrnjeni, odnesi redomice na odredjeno poslovanja město, pa im leta mahovinom stěsni, a u kadilnicu sa žarećim ugljenom metni několiko komadah rečene puhare, koja mora biti posve suha. Kad je to gotovo, onda èrt t. j. gornji kraj kadilnice kroz mahovinu u leto utakni, te u košnicu toliko dima napusti, koliko ga treba, da pčele onesvěstiš; onesvěste se pako za několiko časovah i na tla na dasku kao mèrtve padnu. Ta nesvěst netraje dulje do ¼ najviše ½ ure, na što pčele opet oživu, te svoj posao kao i prije obavljaju. Za vrěme te nesvěsti moraš bèrzo iz tih košnicah jednu najlěpšu maticu izabrati, i u košnicu metnuti, u koju sve onesvěštjene pčele sgèrni, ostale pak

*) Puhara (Bofist) je běla, okrugla gljiva t. j. guba, koja po pustačah, brěžnatih i pěskovitih poljanah i livadah raste. Kad sazrije, ugasite je boje, na vèrhu ima škuljicu, kroz koju, ako se pèrstima stisne, smedje boje prašina izlazi, kada se pako pèrstima popusti, opet se raztegne, te svoju prijašnju okruglu sliku dobije. Dobiti se pako može u svakoj lěkarni pod imenom: bofist.

Digitized by Google

matice polovi, i svaku u svoj posebni košić s jednom ili dvě šake pčelah za bezmatičnjake spravi, ili je opet zatuci.*)

Kada si tim načinom razne rojeve u jednu košnicu spojio, moraš joj leto rešetkom zatvoriti, da nemogu pčele van izlaziti, te ju na jedno 3 dana u tamno i hladno město kao podrum ili komoru postaviti, da se kroz to vrěme pčele sasvim upoznadu i umire. Da tako zatvorene pčele hraniti moraš, to se već razumije. Kad jurve tri dana izminu, onda istom u večer odnesi košnicu u pčelinjak na svoje opredělјeno město, gdě joj onaj jošte večer leto otvori, da pčele drugo jutro izletati i na pašu izlaziti mogu.

Takovim rojevom, koji su se istom izrojili, moraš matice sve do jedne jedine poloviti, jer bi inače matice različitih rojevah medju sobom, boreć se za gospodstvo, u boju sve poginuti, a pčelac bez matice ostati mogao; u kom slučaju ne samo da ti nebi spajanje za rukom izpalo, dapače i sáme bi se pčele naskoro razišle i razteple.

Kod spajanja puharom osobito na to pazi, da sve rojeve ili pčelce, koje kaniš spojiti, njezinim dimom nadimiš, da svi jednu istu duhu dobe, jer inače, ako samo jedan roj dimom onesvěstiš, pa ga s drugim nenadimljenim spojiš, pčele će se medju sobom poklati i uništiti.

Ako pak pčele, koje spojiti žudiš, jurve sati imadu, te se u jednostavnih košnicah nalaze, onda uzmi onaj pčelac, koj spojiti hoćeš i obrati ga naopako tako, da vèrhom svojim dojde dolě, dolnjim pako krajem gore, te ga onim pčelcem, s kojim ga spojiti želiš, poklopi. Ako se možebiti obě koš-

*) To isto možeš i sumpornim zrakom (Schwefeläther), koj se u svakoj lěkarni dobiva, postići; ako ga naime na spužvu (špongiu) za jednu žlicu naliješ i u košnicu metneš, leto joj zatvoriv za ¼ sata nutri ostaviš. Uslěd česa pčele u nesvěst panu, te dok ona traje, iznajdi izmedju njih maticu i odstrani ju, pčele pako na gorě naznačeni način spoji.

Digitized by Google

Mladom roju, osobito ako puno košnicah imaš, stavi někakovo znamenje na košnicu, n. p. zelenu grančicu ili bojadisani kakov papir, i to tako, da bude svaki mladi roj svoj imao posebne boje znak, da pčele, osobito matica, kad na plodjenje izlazi, u tudju košnicu nezabludi, te je ondě pčele neubiju.

§. 23.

Ogrinjanje roja, kada se poměša i na razne predmete sakupi.

U predjašnjem §. opisan je način ogrinjanja, kad si roj sědne na udobno t. j. prilično město, odkuda ga je veoma lahko ogèrnuti. Kako pak moramo postupati s onakovimi rojevi, koji se poměšaju, te si u gèrm, na zemlju, na plot, panj ili na visoko dèrvo sědnu, možeš iz slědećega viděti.

Kada se dva ili više pčelacah na jedanput izroje, te se njihovi rojevi u jedan gomolj poměšaju, onda, ako su rojevi tako jaki, da bi je vrědno bilo razděliti, sgèrni je ponajprije u jednu veliku košnicu, zatim ih ili puharom onesvěsti, ili pak vodom ukroti; (gledaj §. 24). Kada si to učinio, onda ulovi matice, i svaku u svoju posebnu košnicu postavi, pčele pako na jednake dělove razděli, te rukama ili kuhaćom k maticam u košnicu sgèrni.

Ako su pak rojevi tako slabi, da ih nije vrědno děliti, onda ostavi samo jednu najlěpšu maticu, a ostale spravi svaku u posebni košić s jednom šakom pčelah za takove pčelce, koji po neprevidjenih nezgodah bezmatični postanu, te im time u pomoć pritecı.

Nećeš li možebiti tako poměšane rojeve niti děliti, a niti izmedju njih matice oduzimati, onda najbolje učiniš, ako je u jednu veliku košnicu sgèrneš i na svoje město u pčelinjak postaviš; pčele će si već jednu maticu izabrati, a ostale poklati.

Digitized by Google

Ako si roj na zemlju sědne — što obično onda biva, kad u isti čas, kada se pčelac roji, nenadano ružno i zlo vrěme nastane, ili ako matica radi skvarenih krilah nemoguć letěti padne na zemlju — takav roj posve je lahko spravitĭ. Uvěriv se prije, da je matica polag, treba ga samo košnicom poklopiti, ili mu košnicu posve blizu na zemlju metnuti, a on će odmah s veseljem u nju uniti.

Kada si roj na plot ili u plot sědne tako, da ga nĳe moći nikako sgèrnuti, tada uzmi kadilnicu, pa roj dimom potěraj, ili na vèrh plota, na koj se košnica postavi, te će u nju roj prisiljen uniti; ili pako vèrhu roja zatakni u plot jaku granu, na koju roj dimom natěraj, a kad se u gomolj spravi, onda ga stresi u košnicu.

Ako si roj u gèrm sědne, onda ga isto tako dimom iztěraj ili van na zemlju, pak ga košnicom poklopi; ili ga natěraj na kraj gèrma na granu, te kada se ondě u gomolj spravi, stresi ga u košnicu podloživ paličke i postavi ju na zemlju, da pčele u nju uleznu.

Ako se roj u panj spravi, tada prevèrtaj panj od sdola ili od sgora, kako je naime potrebno, pak onda gori naznačenu kadilnicu tako nastavi, da kroz prevèrtanu luknju pojde dim u panj; kroz ulaz pako prisiljen roj iziti će van, kojemu podmetni medom namazanu košnicu, i tako roj primi i spravi.

Ako si sědne roj na visoko dèrvo, na koje bez pogibelji života nije moći doći, onda, kada se već roj na grani u gomolj spravi i umiri, sveži košnicu na dugo razsoham slično dèrvo, te ju pod roj podmetni, drugim pak dèrvetom sličnim pèrvomu, udari granu od sdola gore, iz koje uzdèrman roj pasti će u košnicu. Ako je pak grana tako debela i jaka, da se uzdèrmati nedade, onda sveži na drugi prut perut ili metlicu i njom roj u košnicu sgèrni.

Digitized by Google

Sluči li se napokon, da si roj medju dvě ili više iz stabla izišavših svèržih tako sědne, da ga skoro ni viděti, a kamo li ogèrnuti možemo; onda uzmi dugi na vèrhu gèrbavi prut, na koj sveži podosta veliku spletenu platnenu kèrpu, koju užgi, te kad se dobro počne pušiti, protěraj roj dimom iz takova města na prostor, gdě ge škropilnikom na dugi prut nasadjenim dobro poškropi, te odmah perutjom u košnicu sgèrni.

Kada je roj spravljen ili ogèrnjen, viděti ćeš odmah, da li je matica polag ili nije. Ako je u košnici, onda pčele veselo zujeć izlaze i ulaze, obletavaju košnicu, te promatraju svoj stan. Ako pak matice u košnici nije, onda ju na skoro ostave, te se razidu. Zato kod ogrinjanja roja veoma dobro pazi, da matica na tla u travu nepadne, te se neizgubi ili vani neostane. Ako zbilja vani ostane, to ju veoma lahko opaziš; jer ako je gomolj pčelah na tlih, to mora medju njimi biti matica, one bo je nikada same neostavljaju, već ju uvěk straže i dvore.

Čim si roj ogèrnuo, a ružno vrěme nastane, da mladi roj na pašu iziti nemože, onda ga moraš u košnici hraniti, da nepogine. Nežali onaj trošak, što ćeš ga u tom slučaju imati, roj će ti ga zaista tro i četverostruko naplatiti.

Da pako roj u svojoj košnici radje ostane, te većim veseljem radi i posluje, prilěpi mu prije, nego ga ogèrneš, komad lěpe běle sati, umočiv mu gornji kraj u žuti raztaljeni vosak, gore u košnicu tako, kako to pčele graditi običavaju; roj će si ga već bolje učvèrstiti i popraviti. Ako mu i komad sati s medom na isti način u košnici prilěpiš, to će mu osobito dobro doći; jer u prazne sati unašat će odmah med, medom pako, ako radi ružnoga vremena na pašu iziti nemože, hranit će sebe i maticu. Zato je veoma dobro sve zdrave i čiste sati za gospodarstvo rojevah spravljati i čuvati. Čuvaju se pak ovako: Uzmu se u vrěme podrezavanja i iz-

Digitized by Google

rezavanja sve zdrave i čiste sati, koje na špagu navoditi, te na dva čavla u hladno město tako moramo oběsiti, da se komad komada nedotiče. Kod velike vrućine u lětu moraš je više putah pregledati, da se u njih cèrvi nezalegu.

Tko pako košnicu ili barem věnac sa satjom bez pčelah napunjen imade, kao što se to više putah dogadja, kada pčelac kroz zimu ili pogine ili kada pčele med iz věnca, koj im se na prolětje za hranu poda, potroše, ili kada pčelac košnicu ostavi, ili pako kada kod spajanja pčelacah košnice s praznimi sati ostanu; taj će najbolje učiniti, ako roj u takovu košnicu ogèrne. Čudit će se zaista i s velikim veseljem opaziti, kako bèrzo pčele takovu košnicu medom napune, i kako se bèrzo i to više putah ono isto jošte godište roje.

Poglavje VII.

O parojih.

Paroji, kako već gori pod §. 19. o nazivanju rojevah kazasmo, zovu se oni rojevi, koji se kasnije od onoga istoga pčelca izroje, iz kojeg je već pèrvi izišao. Ti rojevi su mnogo manji i slabiji od pèrvoga t. j. glavnoga roja, te većinom po dvě, tri i više maticah imadu, koje pčele sve osim jedne jedine, čim se samo izroje, pokolju. Kadkada se dogodi, da izrojivšeg se paroja matice, boreć se medju sobom za gospodstvo u boju, sve poginu, te onda takov paroj bez matice ostane, s kojim, ako hoćeš, da ti košnicu neostavi, postupaj onako, kako je dolě niže pod §. 38. kazano.

Kada se paroj izrojiti kani, matica njegova několiko danah prije pěva, i ako ih više u košnici imade, to se čuju razni glasovi, tanji naime i deblji. Obično se čuje na dugo vučeni glas kao: ti — ti — ti — ti. — Poslě toga pěvanja, većinom 3. dan, izroji se paroj, ako uztraje lěpo vrěme, ili

Digitized by Google

Tretje napokon srědstvo paroje prepréćiti jest, ako se staromu pčelcu odmah po rojenju sve trutne sati s matičinim leglom skupa izrežu.

Kod někojih pčelacah moramo ova sva tri srědstva upotrěbiti, ako želimo paroje prepréčiti.

§. 26.

Kako se s paroji postupa?

Više putah se dogodi, da se préko pčelarove želje i polag svih srědstvah, koja za paroje prepréćiti upotrebi, ipak pčelci roje; u tom slučaju sa slabimi paroji postupa se ovako:

Spoji slabi paroj ili sa slabim starim pčelcem, ili sa slabim rojem, ili pako sa slabim parojem na gori u §. 24. naznačeni način. Paroje možeš i u jeseni s jačimi pčelci ili bezmatičnjaci, koji dovoljno hrane imadu, na isti taj način spojiti.

Paroj ili slabi roj možeš takodjer kojim starim jakim pčelcem na slědeći način ojaćati: Kada se je paroj izrojio, čuvaj ga do drugog dana u hladnom městu sa zatvorenim letom, drugo pak jutro oko 10 satih, kada su pčele od staroga pčelca najviše na paši, donesi ga u pčelinjak, pa na město toga staroga jakoga pčelca postavi, leto mu otvori, te tako pusti; a staroga pčelca prenesi na drugo koje u pčelinjaku, malo dalje od pèrvoga svojega města. Pčele staroga pčelca, koje se iz paše vratjaju, misleće, da u svoju košnicu idu, ulazit će u košnicu paroja. Početkom istinabog se malo zabune, nu naskoro se umire, te će najvećom revnostju i veseljem s parojevimi pčelami raditi. Stari pčelac, budući da dovoljno mladoga legla imade, niti neće mnogo toga gubitka osětiti.

Paroje pako, koji su u sastavljenih košnicah, možeš ojačati tim, ako jednomu pčelcu jedan věnac s medom, a dru-

Digitized by Google

gomu drugi věnac s leglom oduzmeš, te je paroju podložiš tako, da pod košnicu věnac s medom, a pod med věnac s leglom dojde. Gledaj u slědećem §. o ulaganju satih. Takovim načinom ojačani roj veoma je marljiv, te se za kratko vrěme pčelami tako napuči, da se na skoro k rojenju pripravlja.

Što je ovdě kazano o parojih, to isto valja i za parojke.

Poglavje VIII.

O umětnih rojevih.

Premda ništa nije bolje, laglje i veselije, što se rojenja tiče, nego pčelce u tom obziru sasvim naravi ostaviti; ali se ipak više putah dogodi, da mnogi pčelci, polag sve svoje jakosti, dobre i plodne paše i prijatne godine, nasědajuć pčelara samo varaju, te se podnipošto rojiti neće; s toga iznadjeno je srědstvo takove tvèrdokorne pčelce umětno prisiliti, da se od stare svoje majke odděle t. j. odroje, te posebno gospodarstvo za se vode. Takovi rojevi nazivlju se umětnimi. Načinjaju se pako na dva načina: ulaganjem sati i iztěravanjem pčelah.

§. 27.

Ulaganje sati.

Pèrvi dakle način umětne rojeve načinjati jest ulaganje sati. Načinjaju se pak ili u jednostavnih ili u sastavljenih košnicah.

Ako se u jednostavnih košnicah načinjaju, to onaj pčelac, od kojega odroj načiniti hoćeš, oko 10. ure u jutro izvan pčelinjaka na opredčljeno město iznesi; pčele mu najprije dimom gore u košnicu protěraj, iz nje komad sati s leglom 3—4 dana starim i s medom skupa pred letom, gdě

Digitized by Google

se za taj posao najsposobnije leglo nalazi, izreži i u prirédjenu praznu košnicu, kamo ga misliš uložiti, bèrzo zabodi, da se mlado leglo neprehladi. Učiniv to, košnicu odmah odnesi na ono město, gdě biaše doslě jak i za rojenje sposoban pčelac; taj pako jaki pčelac postavi na drugo koje odaljeno u pčelinjaku město, da njegove pčele, vratjajuć se iz paše, u košnicu odroja dojdu. Istinabog, iz početka je ta proměna zateče, nu videć da drugčije nije, svom revnostju počnu raditi, te si iz uložena legla maticu odgoje.

Takovim načinom postupa se takodjer s onimi pčelci, koji se u panjevih nalaze.

Ako imaš maticu u malenom košiću sačuvanu, onda ti je sasvim lagan posao ulaganja. Uzmi naime taj košić, pak utěraj iz njega maticu s pčelami skupa u veću košnicu ili pako, što je mnogo bolje, uzmi jedan ili dva spojkami skopčana věnca s poklopcem, iz kojega čep izvadi i postavi onaj maleni košić nad prelo, leto mu i naokolo sve luknjice blatom dobro omaži, da od sgora nijedna pčela van iziti nemože, te onda sve skupa metni na město kojega jakoga, za rojenje sposobnoga pčelca; ovaj pako, kako je malo prije kazano, na drugo koje odaljeno u pčelinjaku město postavi. Zato je veoma dobro i koristno kod spajanja rojevah sve matice poloviti, te je za takove slučajeve čuvati.

Ako su pak pčelci u sastavljenih košnicah, to postupaj s njimi posve onako, kô da su u jednostavnih košnicah; samo onda uzmi od dva pčelca leglo, i to ovako: kada su pčele već od sdola gore dimom protěrane, odreži jednomu jakomu pčelcu žicom dolnji věnac s mladim leglom (jer takovoga u dolnjih věncih u izobilju imade), drugomu pak gornji věnac s medom (jer se u gornjih věncih med nalazi), samo prije moraš pčele iz gornjega věnca dolě protěrati. Kada si to učinio, onda obadva věnca postavi jedan na drugi tako, da od sgora med, a od sdola leglo dojde, kojim jošte jedan prazni

Digitized by Google

věnac podloži; staromu pčelcu, kojemu si věnac s leglom oduzeo, moraš takodjer prazan věnac podložiti. S takovim odrojem postupaj dalje, kako je gori kazano.

Nemožeš li možebiti od različnih košnicah odroj načiniti, to ga načini na gori navedeni način od jednoga te istoga jakoga pčelca, koj 4—5 věnacah imade, s tom ipak opazkom, da onda obadva ova pčelca, stari naime i odroj skupa na klup tako postaviš, da im se leta jedno prama drugomu malo zaokrene i da obadva pèrvašnje město staroga pčelca, jednu polovicu jedan, drugu pako polovicu drugi zauzme, da se pčele iz paše vratjajuće sve po malo u obe košnice jednako porazděle.

Poslě ulaganja satih mora lěpo vrěme barem několiko danah uztrajati, da onaj pčelac, koj možebiti nije dovoljno meda dobio, na pašu izlaziti, te sebe i svoje mlado leglo hraniti može. Ako pak ružno vrěme nastane, onda ga svakako u košnici i to revno hrani, da s leglom skupa nepogine.

Kasno odrojivanje t. j. ulaganje satih isto tako, kao što i kasni roj nevalja.

§. 28.

Iztěravanje pčelah.

Iztěravanje je drugi način umětne rojeve načinjati. Iztěravati znači staru maticu s jednom čestju (stranom, dělom) pčelah prisiliti, iz stare košnice u novu projti tako, da su ostavše u staroj košnici pčele primorane iz legla drugu si maticu odgojiti. Taj način je mnogo laglji i sěgurniji, nego pèrvi, pak po tom takodjer ništa negubimo, niti nekvarujemo, ako nam baš iztěravanje za rukom i neizpade; jer u tom slučaju pčele se opet k svojemu staromu pčelcu vrate. Načinjaju se pak ili u jednostavnih ili u sastavljenih košnicah.

Ako se u jednostavnih košnicah načinjaju, onda uzmi onaj pčelac iz kojega iztěravati želiš u jutro jako rano, dok

Digitized by Google

nice nesudaraju skupa, obloži je ručnikom naokolo a leta im začepi kudeljom ili mahovinom, da pčele van izlaziti nemogu. Buduć da je taj položaj dolnjega pčelca naopačan i nenaravan, to će njegove pčele u gornju košnicu otići, osobito ako jošte po dolnjoj košnici tankimi paličkami, počamši od dolnjih svitakah pa sve do gornjih, nčko vrěme tučeš; (o čem obilnije gledaj §. 28.) Onda je tako ostavi kroz cělu noć. Drugo jutro za rana uzmi dolnju košnicu na stranu, gornju pak postavi na košnu dasku, leto joj rešetkom zatvori i dalje postupaj sa spojenim pčelcem onako, kako je malo prije kazano.

Ako su nadalje pčele možebiti u sastavljenih košnicah sa satjom, onda onomu pčelcu kojega hoćeš spojiti, uzmi čep proč, a drugoga, s kojim ga spojiti želiš, postavi gore na na njega; zatim iz dolnjega sve pčele dimom u gornju košnicu protěraj, pak onda i to odmah cělu dolnju košnicu odstrani, a sa spojenim pčelcem postupaj onako, kako je jurve kazano.

Dogodi se doduše kadkada, da kod takovoga spajanja matice, boreć se za gospodstvo, poginu; nu zato ipak pčelac nije izgubljen, jer pčele si drugu, buduć da u satju ne samo cèrvićah 3—4 dana starih, već i jajah iznešenih u izobilju imade, iz njih mladu maticu odgoje.

Ako napokon bezmatičnjak, budi s rojem istom ogèrnjenim, budi s takovim, koj jurve sati imade spajaš, to ti ga ponajprije valja puharom onesvěstiti, izmedju pčelah njegovih krivu maticu t. j. trut, koj maticu predstavlja, uloviti i ubiti, te onda istom spojiti i onako s njim postupati, kako je pod §. 38. kazano.

Želimo li možebiti roj k bezmatičnjaku ogèrnuti, onda ne samo da krivu maticu ubiti, nego takodjer sve trutne stanice s leglom njegovim do meda van izrezati moramo, te onda istom na gori naznačeni način roj spojiti.

Digitized by Google

§ 25.

Srědstva paroje prepréčiti.

Neka si nijedan pčelar neželi, da mu se pčelci odviše roje, jer time ne samo stari pčelci s pčelami i medom veoma oslabe, nego takodjer i to većinom svi ostali izuzamši pèrvoga, osobito pako kasni paroji slabi su i maleni, pa ako jošte k tomu za pčelce slaba i zla godina nastupi,*) onda su takovi pčelci pčelaru samo na tèrh, trošak i na nepriliku. Iznimka je ipak u dobrih godinah, gdě i paroji veoma dobri biti običaju. Zato, kad skèrbljv pčelar vidi, da za pčelce zla godina nastupa, najbolje učini, da rojenje svojim pčelcem prepréči, što sa slědeća tri srědstva postići može:

Pèrvo: ako staromu pčelcu, čim roj pusti, odmah jedan ili dva podloga t. j. vènca podložiš; to će zaista pomoći, jer pčele imajuće toliki prostor u košnici, tèrsit će se ga izpuniti, te će na rojenje sasvim zaboraviti.

Drugo: ako pèrvi t. j. glavni roj na město majke svoje t. j. onoga pčelca, iz kojega se je izrojio, ovaj pako na drugo koje odaljeno u pčelinjaku město postaviš; po tom će stari puno pčelah izgubiti, te se rojiti prestati.

---

*) Za pčelce zla i neplodna godina je onda, ako zima neobično dugo traje, da pčele svu hranu potroše; ako u prolětje, kad voćke cvatu, ružno, studeno, větrovito i kišovito vrěme nastupi tako, da pčele na pašu izlaziti, za se i za svoje mlado leglo hrane nositi nemogu, ili ako mraz voćke u cvětu popari; zatim ako je sušno lěto, bez kiše i rose; napokon, ako prerano u jeseni, kad helda cvate, mraz i studeno vrěme nastane, onda se od pčelacah nikakovoj koristi, niti rojevom nadati nije. Ako pako prolětje ranije nastupi, te onda, kada voćke, lipa i helda cvate, lěpo vrěme uztraje; ako kroz lěto kadkada blagodatna kišica i rosa zemlju napoji, da razno bilje rasti i cvasti može; te napokon ako u lětu više putah medna rosa pada: onda je za pčelce dobra i sretna godina, onda se oni često putah kroz lěto i to jakimi rojevi roje i košnice medom tako rekuć teku.

Digitized by Google

su sve pčele radi studenoga jutèrnjega zraka jošte u košnici, pa ga izvan pčelinjaka na odredjeno město zastvorenim letom na košnoj daski iznesi, a na njegovo město postavi praznu košnicu, da, ako bi možebiti koja pčela kod iztjeravanja izmakla, u nju uniti može. Sada uzmi ili praznu ili satju napunjenu košnicu, (pri tom poslu naravno moraju biti dvojica) te ju obrati naopako t. j. na glavu, koju jedan dèrži, drugi ju pak onim pčelcem, iz kojega se iztèrava, poklopi, košnice njihove spojkami jednu s drugom skopčaj, sve režke na okolo dobro ručnikom omotaj, da nijedna pčela van iziti nemože, te onda obadvě košnice pazljivo obrati tako, da prazna košnica sa svojim vèrhom gore, pun pako pčelac sa svojim dolě dojde. Kad je to učinjeno, uzme svaki izmedju te dvojice ljudih po pèrst debelu palićku, kojom dolnju košnicu od sdola počaměi pa sve redom gore po svitkih iz početka polagano, pa sve jače i jače jedno ¼ ure tèrkaju, naravno po onoj strani, po kojoj su sati košnici pridělane. To lupanje smě kod dolnjega svitka najdulje 6 do 8 časovah trajati, a čim bliže ka gornjim svitkom dolazi, tim kratje ima biti. Osobito moraš paziti, da sad ovdě, sad ondě bez svakoga reda neluplješ, jer će se inače matica prestrašena sad ovdě, sad ondě směstiti, pa najposlě ipak u praznu košnicu neotide, te će ti tako sav trud i muka badava biti, jer ti iztèravanje za rukom neizpadne. Zato valja u tom poslu što najtočnije red dèržati. Kada pčele to lupanje začuju, počnu prestrašene zučati, napanu na med, natovare ga, koliko ga igda mogu, te s maticom skupa poběgnu gore u praznu košnicu. Za pol sata poslě, kada se naime sve već umiri, uzmi tiho i pozorno obadvě košnice, odnesi je u pčelinjak, gdě je ili na město staroga pčelca, iz kojeg su iztěrane, tako postavi, da svaka izmedju njih polovicu města zauzme; ili pak samo iztěrani postavi onamo, gdě biaše puna košnica, a prijašnju staru na drugo koje u pčelinjaku město. Tako iztěrani roj veoma je dobro zatvoriti

Digitized by Google

na nekoliko danah, dok se toj proměni i svomu novomu stanu posve nepriuči.

Ako su zatvorene pčele mirne, onda je matica kod njih; ako su pak nemirne, te zatvor silom izbaciti hoće, onda matica kod njih nije, niti je iztěravanje za rukom izpalo; zato izpusti pčele, da se k svojemu staromu pčelcu vratiti mogu, koj, ako je možebiti odaljen, moraš ga natrag na svoje prijašnje město postaviti.

Dogodi li se možebiti, da iztěrani roj iz takove košnice, u koju su sati s mladim leglom i medom metnute, van izide, onda takov odmah natrag, dok se leglo neprehladi, u tu istu košnicu ogèrni, pa ga na něko vrěme zatvori, da na let zaboravi, te si mladu maticu odgoji.

Ako želiš saznati, da li je sbilja matica kod iztěrana roja, i da li je ona plodna, onda metni košnicu ili na košnu dasku cèrnom bojom obojadisanu, ili pak na cèrni papir. Matica će najdulje za pol sata, ako uz praznu bez sati košnicu dojde, jaja svoja na tla pušćat padati, koja posve lahko spoznaš; jerbo su posve nalik jajam lepirah, koja se na zemlji kadkada nalaze. Ako dakle za pol ure takova jaja na tlih najdeš, onda je sěgurno, da je stara matica ne samo medju iztěranimi pčelami, nego da je takodjer i rodna.

Puharom mnogo je laglji način prisiljene rojeve dělati. Postupanje s takovom gledaj pod §. 24. o spajanju pčelacah. Razlika medju ovim i iztěravanjem je ta, da matice, kada s pčelami u nesvěsti leži, nesměš niti ubiti, a niti odstraniti; već ju metni u praznu košnicu, pa od neosvěstjenih pčelah toliko k njoj sgèrni, koliko ih je za jedan dobar roj potrebito, ostale pako ostavi staromu pčelcu, te onda sa obadva onako dalje postupaj, kako je već gore kazano.

Ako se pako iz sastavljenih košnicah pčelac iztěrava, onda uzmi ili dva prazna spojkami skupa spojena, ili pako satju napunjena, što je naravno uvěk bolje, věnca poklopcem

Digitized by Google

od sgora pokrita, te je na onaj stari pčelac, iz kojega iztěravati hoćeš, uzamši mu prije čep proč, gore postavi, režke i leto obloži, te onda pčele iz staroga pčelca u ta dva prazna věnca od sdola dimom protěraj. Kada vidiš, da u praznih věncih za jedan roj dosta pčelah imade, oduzmi iz staroga, koj se opet začepiti mora, ta dva věnca, te onda s iztěranim i sa starim postupaj onako, kako je jur gori kazano.

Poglavje IX.

O tudjicah.

Buduć da su pčele već od naravi nezasitljive i pohlepne za medom, koj im već iz daleka miriši, zato svaka od njih ide krast, samo ako ima priliku. Osobito i to najviše u prolětje, dok pčele jošte vani dovoljno hrane neimadu, i u jesen, kad im je već ponestane i uzmanjka, dogadja se, da na tudje pčelce navaljuju, te jim med otimlju i u svoju košnicu unašaju.

Tudjice nisu samo iz tudjih pčelinjakah i košnicah, već one mogu takodjer iz vlastitoga pčelinjaka i domaćih košnicah biti. S toga valja veoma dobro tudjice znati spoznati i srědstva upotrěbiti, kako ćeš je od svojih pčelacah odbiti.

§. 29.

Znakovi tudjicah.

Tudjice je poznati po njihovoj cèrno-světloj boji, po punom od meda tělu, po piskajućem zujanju, po plašljivom od košnice do košnice zletavanju, po bèrzom i lukavom kretanju pred letom, kojim u košnicu uniti sile. One idu na kradju jako rano u jutro, kad druge pčele još počivaju, i jako kasno, kad se ine već u košnicu sprave. Kadkada, osobito ako na jaki pčelac napanu, nadodojdu te se prevare; jer im

Digitized by Google

se takov opre, i braneći se žestoko na nje napane, te se tako dugo s njimi hèrva, doklam ili nepoběgnu, ili iznemogle nepanu mèrtve na zemlju. Dogodi li se, da tudjice stražu prevare ili nadvladaju, u košnicu unidu, te medom natovarene doma dojdu, odkuda se iz nova s velikom množinom pčelah povrate, te svom silom na odlučeni pčelac napanu, onda je naravno zlo i naopako za njega, jer mu sav med, doklam ga ikoliko samo imade, odnesu, dapače i istu maticu ubiju, te pčele njezine sa sobom u svoju košnicu odvedu. Kad su tudjice tako s jednim pčelcem gotove, nahrupe na drugi, te tako redom sve pčelce za koje vrěme unište, ako im pčelar u pomoć nepriteče.

Tudjice najradje napadaju na skradnje u pčelinjaku košnice, na bezmatičnjake i slabe pčelce.

§. 23.

Srědstva proti tudjicam.

Prije, nego srědstva proti tudjicam upotrěbiš, moraš viděti, da li su tudjice iz tudjega ili domaćega pčelinjaka, što na slědeći način saznadeš:

Kada tudjice na kradju dojdu, posiplji je ili pepelom, ili što je jošte bolje, stučenom kredom, pak pazi, da li tako posipane pčele u domaću koju košnicu ulaze ili ne. Ako ulaze, onda je sěgurno, da su iz domaćega pčelinjaka; ako pak neulaze, onda su iz obližnjega tudjega pčelinjaka.

Kada opaziš, da ti je koj pčelac od tudjicah napadnut, onda mu ponajprije stěsni leto rešetkom tako, da kroz takovo samo dvě po dvě pčele uzpored izlaziti i u košnicu ulaziti mogu; jer čim je leto těšnje, tim će se pčele, osobito slabije laglje braniti moći. Ili, ako su tudjice iz vlastitoga pčelinjaka, města njihova zaměni tako, da tudjice dojdu na město napadnutoga, a napadnuti pak pčelac na město tudjicah; po tome se tudjice zabune, te prestanu napadati. Napokon, ako

Digitized by Google

nebi to koristilo, tudjice na něko vrěme ili sasvim zatvori, ili je někamo drugamo u susědno selo, ili na polje odnesi.

Ako su pak tudjice iz susědnoga pčelinjaka, te jim gospodara znadeš, onda ga umoli, da on sam napomenuta poslědnja srědstva upotrebi, pa će se; ako su zbilja iz njegovoga pčelinjaka, odmah zlu doskočiti; ako možebiti na molbu slušao nebi, onda za takove nepozvane goste slědeće upotrebi:

Uzmi naime u jutro ili na večer, kada se već napadnute pčele na počinak sprave, njihovu košnicu iz običnoga im města, pa ju zatvorenu odnesi u komoru ili u susědno selo; na njezino pak město postavi praznu medom dobro namazano košnicu, utaknuv u leto gèrbavo-zavinjenu cěv, koja iz vana širok, a iz nutra tako uzak ulaz ima, da samo jedna po jedna pčela u košnicu ulaziti, nu nikako van izlaziti nemože; buduć da je cěv uzkim svojim krajem gore proti vèrhu košnice obratjena. Za taj posao veoma su dobri zavinjeni rogovi. Kada već tudjice kroz tu cěv ili rog u košnicu uležnu, onda je uzmi proč, te je ili slamom osmudi ili žveplom zaduši, ili, što je mnogo bolje i pametnije načini si iz njih roj, (naravski samo onda, ako tudjice u prolětje pčelce napadnu) ako im ili sačuvanu maticu podaš, ili, ako takove neimaš, da im komad sati s mladim leglom u košnicu gore utakneš, te hraneć je na něko vrěme u tavno i hladno měšto zatvoriš, da let zaborave, te onda istom u odaljeno kamo město odpremiš. Čim su tudjice iz města napadnutoga pčelca uzete, odmah stari pčelac na svoje město natrag postavi, koj ako bi možebiti tudjice i nadalje uznemiravale, onda opet ponovi sve ono, što si do sada upotrebljavao.

Tajiti se neda, da si mnogi pčelar sam tudjice svojim nerazboritim postupanjem privabi, kada naime na košnicah ne samo nerazměrno veliko i raztèrgano leto ostavlja i tèrpi, nego takodjer nenastoji sve režke na košnicah i oko njih dobro omazati; zatim ako po jasnom i toplom danu pčele

Digitized by Google

hrani, blizu pčelinjaka podrezava, nepametno vosak i med razteplje, njim po pčelinjaku maže i liči; ako budi prazne, budi medom pune sati i posudu, iz koje se pčelci hrane, u pčelinjaku dèrži; napokon ako u pčelinjaku tèrpi slabe i bezmatične pčelce, koji se proti tudjicam braniti nemogu.

Odsěk II.

Poglavje I.

O bolestih pčelah.

Kao što sve životinje na ovom světu, tako su i pčele svakojakim, dapače i većim od drugih životinjah bolestim podvèržene, osobito onda, kada s njimi nemarno, nespretno i neshodno postupamo. Obične pak bolesti pčelah jesu: trulost (gnjilost), griža (lijavica), běsnost, bute i umor.

§. 31.

Trulost, uzroci i znakovi njezini.

Izmedju tolikih bolestih, što običaju na pčele udarati, najstrahovitija i najubitačnija je trulost. Ona ne samo da jednoga napadnutoga pčelca za kratko vrěme uništiti, nego takodjer sve obližnje svojim smradom i izparivanjem otrovati i ubiti može. Ona nije upravo pčelinja bolest, već mladoga legla, koje po raznih nepogodah i nezgodah u stanicah pogine i iztrune.

Uzroci trulosti su mnogovèrstni, nu najglavniji je taj: ako u prolětje, kad se je mlado leglo u množtvu jurve zametnulo, za lěpimi i toplimi dani na jedanput ružno i studeno vrěme nastane. Pčele onda one, što od sdola na leglu sědjahu, te ga svojim tělom topljahu, prinudjene su radi zime leglo ostaviti i gore se povući, a mlado leglo ostane po tom

Digitized by Google

bez svake njege i topline, pak ako studen uztraje dva do tri dana uzastopce, leglo pogine i u stanicah trunuti (gnjiti) počne. Na prolětje može takodjer mlado leglo od glada poginuti, ako naime pčele kroz zimu sav med potroše, a radi dugotrajna ružna vrěmena nemogu na pašu izlaziti, i hrane za mlado leglo donašati, pčelar ga pak s neukosti ili sa štednje nehrani. Kao što u prolětje od studeni, tako i lěti mlado leglo lahko pogine od velike vrućine, koja se u košnici razvije, osobito kad se sunce cěl dan svom svojom žestinom na košnice upira. Napokon trulost postaje i od otrovane hrane, što ju pčele jedu u susědstvu, kamo idu na kradju, a hraneć njom mlado leglo, takodjer je otruje.

Istina bog, s početka pčele takovo trulo leglo izsisavaju i iz stanicah van vuku, nu ipak ga veća čest (strana) ostane u nutri, te počme trunuti i strašno zaudarati, od česa pčele i ono leglo, koje je jošte zdravo, ostave, te sve gore više i više u košnicu odmiču, dok napokon trulost sasvim poput raka (bolesti) mah neotme, te cělu košnicu neizkvari i neuništi.

Znakovi, da trulost počimlje, jesu: ako poklopci na stanicah leglo pokrivajući, koji inače ako su zdravi žutkaste boje i podignjeni t. j. svedeni biti moraju, pocèrne i utonu, te u srědini dobe malu luknjicu (škuljicu) kô da je iglom načinjena. Sve one stanice, koje su cèrne, pune su smèrdeće židčine, na koju se poginuto leglo nagne. A da je trulost mah preotela, pozna se po tom, ako košnicu malo nadignemo, pak nam u nos udari ružan vonj kao od mèrcine.

§. 32.

Suprotive od trulosti.

Ako se trulost istom započela, onda si pčele sáme pomognu. One izjedu to trulo leglo i iznose ga van iz košnice. Nemogu li ga pako što radi množine, što radi velikoga za-

Digitized by Google

udaranja van iznositi, onda pčele voskom oblože trule sati, da se smrad dalje nerazprostre; a kada se to izsuši, otvore pčele stanice, te ga iznose van.

Ako je pak trulost na toliko mah preotela, da su jurve sve sati zasmradjene t. j. natepene, te strašno zaudaraju, onda je naravno zlo i naopako po takov pčelac. Zato, da se sasvim neuništi, valja mu košnicu obèrnuti, te iz nje sve do zdravoga legla izrezati. Ako je pčelac po tom puno pčelah pogubio i oslabio, onda ga možeš ili na město jednoga jakoka pčelca postaviti, ili s drugim kojim spojiti.

Prije ipak, nego truli pčelac s drugim spojiš, pčele njegove u jednu staru košnicu protèraj, te na tri dana bez svake hrane zatvori, da se izposte i od truloga i nezdravoga meda sasvim izčiste; zatim podaj im čisti med, da se objače, i onda je istom spoji.

Med takovoga truloga pčelca, ako se prije sve trule stanice s leglom skupa pazljivo izrežu i odstrane, može za domaću porabu i medarom sasvim dobar biti, nu za hranu pčelam veoma je pogibeljan; zato nemoj nikada, ma baš i u najvećoj sili i potrebi, takovim medom pčelca hraniti, jer ćeš si ga inače svega otrovati i uništiti. Košnica njegova može zato i za buduću porabu dobra biti, samo ju prije vrèlim lugom zapari, vrućom vodom dobro izaperi i posuši, te prije nego roj u nju ogèrneš, na plamenu iz nutra obžgi, borovicom nakadi, provětraj, te medom dobro omaži.

Da pak pčelce od toli pogibeljne, strašne i ubitačne bolesti občuvaš, valja ti slědeća srědstva upotrebiti:

U prolětje, kad najviše trulost postaje, nemoj niti leto širom otvarati, da odviše jaka i oštra zima u košnicu neudari, dapače kod slabijih pčelacah leto posve rešetkom zatvori, te na večer košnicu kakovom haljinom ili ponjavom zaogèrni, a niti prerano pčelce nepodrezavaj, jer po tom u košnici biva veći prostor, doslědno i veća zima.

Digitized by Google

U prolětje nesměš takodjer pčelcem odviše meda oduzeti, da pčele i mlado leglo, ako ružno vrěme nastane, dovoljno hrane imadu. S toga ti valja više putah, ako se baš i nepodrezavaju, prigledati, da li pčelci primĕrnu težinu i dosta čista i svěža meda imadu. Ako im je med već star, što je poznati, ako ga u slici běloga drobtinja na klupi nalaziš, to za hranjenje pčelah nije sposoban; polag njega bo zagladněti će i poginuti. Zato kada je tako, hrani pčelce čistim i tekućim medom.

U lětnoj velikoj sparini i žegi treba pčelinjaku, ako možebiti s pręda daskami ili vratima nije zadělan, sěncu t. j. hladak svakako načiniti, da sunčani žegući traci nepadaju dan za danom na košnice, te svojom zaparom i žestinom neuduše i neumore mladog legla u stanicah.

Napokon nevalja, nikada tudjicam otrovani med postavljati, jer ćeš tim najlaglje vlastite pčele i njihovo mlado leglo otrovati i uništiti.

Ako se tih pravilah budeš dèržao, zaista se nećeš nikada pokajati niti potužiti na tako opasnu i ubitačnu bolest, izvan ako tvoje pčele odkud drugud iz susědstva otrovanu hranu doma donesu, te tako sebe i svoje leglo otruju.

§. 33.

Griža (lijavica), uzroci i znakovi njezini.

Griža je takodjer veoma pogibeljna bolest, koja pčelce u zimi ili s prolětja napada. Ta bolest sastoji u cèrno-cèrvenom izmetu t. j. smradu; nu taj smrad nije onaj navadni, od koga se pčele s prolětja čiste i snaže, već sasvim drugačiji i redji, koj se na velikoj zimi pčelam u drobcu od studene i zločeste hrane načinja. Pčele ga, budući da radi ljute zime izlětati, te se ga rěšiti nemogu, u košnici bez osětjanja izmetati moraju, od česa im se dělo t. j. sati zasmrade i zrak

Digitized by Google

na toliko pokvari i okuži, da kad kada cěli pčelac izumre i pogine.

Griža inače nije tako pošastna, da bi se od jednoga takovom boleštju napadnutoga pčelca drugi natepsti i okužiti mogli. A najradje napada slabe mlade pčelce s toga, što su im sati premladi, te je zima laglje premori.

Uzroci griži nemogu drugi biti, do dugotrajne i oštre zime; zatim ako su pčelci ili odviš dugo sasvim zatvoreni, ili ako neimaju meda, pa ih u město njega svakojakimi drugimi neshodnimi stvari hraniš i kvariš.

Da je pako pčelac grižom natepen, spoznat ćeš iz slědećih znakovah: Ako su sati cèrno-cèrvenim smradom i gadom zablatjene i zamazane; zatim ako košnica, kad ju malko nadigneš, po kiselastoj duhi zaudara, te ako napokon množtvo pčelah, koje se na klupi mèrtve nalaze, zadnjicu veoma nabreknutu t. j. natečenu imadu.

§. 34.

Suprotive od griže.

Da prepréčiš grižu, najbolje je srědstvo, ako pčele u jesen niti prerano nezatvoriš, niti u prolětje prekasno neotvoriš. Najbolje će ipak biti, ako im slobodan izlaz za svagda i u najljutjoj zimi ostaviš; jer ako tim koja pčela i pogine, nije toliko kvara, koliko ga je, kada grižom napadnut pčelac sasvim izumre, u najvećoj bo zimi ima kadkada lěpih i toplih danah, u kojih pčele iziti, te se izsnažiti mogu. Zatvorene pčele većinom grižu dobe, te ako im na pomoć nepritečeš, poginu. Zato im leto nikada sasvim nezatvaraj, već stavi pred nje rešetku tako, da samo dvě po dvě pčele uzpored van izlaziti mogu.

Ako su pčele već zaista grižom napadnute, onda je najbolji od nje lěk, ako uzmeš jednu tretjinu staroga vina,

Digitized by Google

ili pako koprovog čaja,*) pa ga u dvih tretjinah meda s 1/8 vode dobro prokuhaš, te tim kroz nèkoliko danah pčele hraniš. Po tome ne samo da grižu izgube, već veoma vesele i jake postanu.

§. 35.

Ine pomanje pčelinje bolesti.

Premda pomanje pčelinje bolesti kao: bèsnost, bute i umor nisu toli pogibeljne, da bi od njih cěle košnice pčelah poginuti i sasvim izumrěti mogli; nu ipak pčele njihove na toliko oslabe, da jim pozoran pčelar svakako u pomoć priteći mora.

Bèsnost se poznaje po tom, ako pčele velikom silovitostju kroz leto van nahrupe, sèrdito simo i tamo leteć blude, te na sve što pred nje dolazi, napaduju i ubadaju, po čem mnoga od njih život pogubi. Ta bolest dolazi od otrovne rose, koja kadkada pada i koju pčele, medni sok po cvětju pobiruć, upiju. Bèsnost pčele kroz godinu više putah više ili manje napada. U vrěme te bolesti pogibeljno je k pčelinjaku bez naličja se približavati.

Bute postaju onda, kada čas lěpo, čas opet kišovito i ružno vrěme nastane tako, da su pčele prinudjene po mokrom cvětju hranu pobirati; onda im se većinom od cvětnoga mokroga praška načini na glavi buta, koja baš puno neznači, jer s vrěmenom sama odpadne; nu ako duže vrěmena na glavi ostane, veoma preči pčele u pobiranju hrane od česa većinom iznemognu.

Umor napokon poznaje se, ako pčele s razširenim krilcima na klupi, ili na tlih na zemlji u množtvu sědaju, te bi poletěti rade, ali se od slabosti uzdići nemogu.

Ove i ovim slične pomanje bolesti najbolje i najprije

*) Taj čaj se u svakoj lěkarni pod imenom „Sternanis“ može dobiti.

Digitized by Google

izlěčiti ćeš time, ako im med, koprovim čajem poměšan, kako je jurve gori kazano, několiko danah uzastopce podavao budeš; po tom će se veoma objačiti i sasvim bolest izgubiti.

Poglavje II.

O bezmatičnosti.

Bezmatičnjak zove se onaj pčelac, koj svoju staru plodnu maticu i to onda pogubi, kada niti mlade matice, niti jajah, a niti mladoga legla t. j. cèrvićah, iz kojih bi se mlada matica izleći mogla, u košnici neostavi. Takov pčelac je sasvim izgubljen, ako mu izkusan pčelar za vrěme nepomogne. Pčele njegove su bez svake volje i marljivosti. One puštaju trutovom uzmnožavati se, te se slabo ili nikako proti tudjicam nebrane.

Kod bezmatičnosti treba izviděti njezine uzroke i znakove i suprotive od nje.

§. 36.

Uzroci bezmatičnosti.

Uzroci bezmatičnosti jesu mnogovèrstni i to: ako matica od starosti, bolesti, velike zime, vrućine, glada, ili u vrěme rojenja osobito kod parojah za gospodstvo s drugom maticom boreća se, ili kod istoga rojenja na zemlju padša pogine, ili pak ako ju ptica kad na plodjenje izlazi, pozoblje, ili ako u tudju košnicu zabludi, te ju pčele u njoj zakolju.

§. 37.

Znakovi bezmatičnosti.

Da je pčelac bez matice, veoma je lahko poznati; pčele bo njegove jako su nemirne, plašljivo i naglo iz košnice izlěću, ali se i odmah natrag u nju tužno zučeć vratjaju, po

Digitized by Google

klupi i košnici hodaju, kô da nèšto traže. Ta smetnja i nemir traje čisto do tvèrde noći, kada se već drugih košnicah pčele na počinak sprave. Ako se pčele nadaju iz legla si maticu odgojiti, onda se umire, te opet kô i prije s glavom proti letu obratjene zuče i krilima titraju. Ako se pak nenadaju, da će si maticu odgojiti, onda nemir i smetnja njihova i nadalje traje, te postanu veoma trome; s najvećim neveseljem idu na pašu, malo ili čisto ništa na nožicah nenose, smrad i svoje mèrtve družice neiznašaju van, slabo ili nikako se nebrane proti tudjicam, netitraju, niti se nepraše već samo pred letom sède, kô da nèšto vrèbaju.

Ako pčelac maticu u jesen izgubi, onda ćeš lahko poznati da je bezmatičan, jer u tom slučaju truti, koji bi inače svakako do měseca listopada pogubljeni biti morali, jošte živu.

Ako pak u zimi ili u prolětje matica izgine, onda ne samo, da iz gori opisanoga nemira i smetnje, nego takodjer i tako spoznati možeš, ako dim u košnicu napustiš, pa bèrzo uho na nju metneš, ako je matica živa, ona će u strahu glasno zučati t. j. zvati pčele, ako je pak izumèrla, onda se nečuje nikakov poseban i jači glas, već samo obći šum i žamor.

§. 38.

Suprotiva od bezmatičnosti.

Ako pčelac maticu pogubi, kada jaja i mlade cèrviće imade, (a zdravi i jaki pčelac ima ih dovoljno od početka veljače svakako, pa sve do konca kolovoza, dapače kadkada i dulje), onda si on sam iz njih maticu bez ičije pomoći odgoji.

Izgubi li se možebiti matica, kad već niti jajah nenese, a niti sposobnoga legla neima, da mladu maticu odgoji, onda takovomu bezmatičnjaku najbèrže i najsègurnije pomogneš, ako mu odmah, dok se jošte trutno leglo nije uzmnožilo, ili

Digitized by Google

u malom košiću sačuvanu maticu, ili pak, ako takove nije, od drugoga zdravoga i jakoga pčelca sposobno leglo podadeš, da si iz njega mladu maticu odgoji, što ovim načinom biva:

Ako je sačuvana matica pri ruci, onda ju, ako se bezmatičnjak u jednostavnoj košnici nalazi, ili ulovi, te mu ju kroz leto u košnicu pusti, ili pak njezinoj košnici dolnji kraj obrati gore, bezmatičnjakom ju priklopi, te onda maticu iz nje protěraj k bezmatičnjaku.

Nalazi li se bezmatičnjak u sastavljenoj košnici, onda njezin čep oduzmi, pak metni gore košić sa sačuvanom maticom, koj ili kroz cělo godište gore ostaviti možeš, ili opet maticu iz njega dolě u bezmatičnjak iztěraj.

Ako pak neimaš sačuvane matice, a bezmatičnjak se u jednostavnoj košnici nalazi, onda uzmi, čim samo bezmatičnost opaziš, od jednoga zdravoga pčelca komad sati s jaji ili mladim leglom, te ga bèrzo, da se leglo neprehladi, bezmatičnjaku u košnicu s dvě špranjice zabodi. Taj komad sati će pčele odmah obsěsti i nasěsti, te svom pomnjom i revnostju nadgledavati, dvoriti i njegovati, dok si god iz jednoga ili jajeta, ili cèrvića maticu neodgoje.

Nalazi li se bezmatičnjak u sastavljenoj košnici, onda uzmi od jakoga pčelca cěli dolnji věnac s leglom skupa, pa mu ga podloži; time mu je odmah pomoženo.

Traje li bezmatičnost možebiti dulje vrěmena tako, da su već sve sati trutnim leglom napunjene, te si već pčele iz takovoga krivoga legla maticu odgojivati počimlju, iz česa naravno nikad matica biti nemože, onda prije, nego bezmatičnjaku na gori navedeni način maticu ili mlado leglo podadeš, moraš ili sve to krivo leglo sasvim do meda van izrezati, krivu maticu odstraniti, pa onda istom mu sačuvanu maticu ili mlado leglo podati; ili pak sačuvanu maticu ili mlado leglo prije u praznu košnicu metni, pa onda bezma-

Digitized by Google

tičnjakove pčele u nju iztěraj, odstranivši prije krivu maticu, jer će inače njegove pčele krivo već leglo imajuće podanu maticu ubiti, ili uloženo leglo iz stanicah izčupati i van izbaciti.

Ako dakle u praznu košnicu k uloženom leglu bezmatičnjakove pčele iztěravaš, onda moraju na něko vrěme hranu dobivajuć u košnici zatvorene biti, da se novom svom stanu priuče, te si iz legla maticu odgoje. Iz tako uloženog legla zaista će si pčele maticu odgojiti, te neumorno raditi i najvećim veseljem naprědovati opet, dapače i bolje nego prije.

Napokon, ako matica u jesen, kad se već mlado i sposobno za maticu leglo u košnici nenalazi, pogine, onda je najbolje bezmatičnjaku ili sačuvanu maticu podati, ili ako takove nije, s drugim ga slabijim pčelcem, koj inače dovoljno hrane imade, na gori naznačeni pod §. 24. način spojiti.

Poglavje III.

O neprijateljih pčelinjih.

Premda je pčela veoma malena, krilata i nevina živinica, to ipak nebrojene svake vèrsti neprijatelje imade, koji ju vani i u košnici uznemiruju, proganjanju i raznim načinom uništuju.

Izvanjski njezini neprijatelji jesu: lasica, pauk, žaba, zmija, stèršen, roda, dětelj, puzavac, lastavica, pastěričica, sěnica, kokoš, raca, i ina ptičad i perad. Nutarnji pak: miš, mrav i cèrvi (molji).

Izvanjski neprijatelji, kao na priměr sva ptičad, u samom letěnju pčele lovi i zoblje, ostali pak ili iznemogle i na zemlju padše, ili pred istim letom sědeće pčele kao: žaba i zmija hvataju i žderu.

Od nutarnjih neprijateljah najpogibeljniji su miši i cèrvi.

Digitized by Google

§. 39.

Miš i suprotiva od njega.

Miš obično u jesen u košnicu dojde, pak se u njoj za zimu nastani, ždere ne samo med, nego i same pčele; nagrize sati, te svojom pišaćom i nesnosnom duhom; smradom cělo dělo pčelam tako zasmradi, da si ga one već niti popravljati, a niti blizu zasmradjena děla dalje dělo nastavljati neće. Zato moraš, čim samo miša van iztěraš, sve sati čisto izrezati, makar one i malo nagrižene bile, sdrobljeni vosak i smrad mišji, po čem se i pozna, da je miš u košnici, iz takove izmesti i odstraniti.

Da miši u košnicu neuleznu, najsěgurnije srědstvo je, ako pčele, čim jesen nastupi, odmah rešetkom zatvoriš tako, da samo dvě po dvě pčele uzpored izlaziti i ulaziti mogu. Zatim ako im mišalovke i stupice nastaviš i marljivo je loviš.

Dogodi li se možebiti, da polag svega toga ipak miš u košnicu pregrizav ju dojde i u njoj se nastani, valja odmah, čim to opaziš, pčelca na stran iz pčelinjaka uzeti, leto mu širom otvoriti, dima punu košnicu napustiti, te po njoj od sgora paličkom polagano i pazljivo dotlě tući, dokle god miš něšto od dima, něšto pak od straha van nepoběgne. Kada je već miš vani, i kad se pčele umire, onda sve nagrižene sati izreži i sav smrad odstrani.

To dělo možeš najlaglje puharom ili sumpornim zrakom obaviti.

Od mravah najbolja je suprotiva, ako mravince blizu pčelinjaka se nalazeće više putah ili pepelom posipavaš, ili vrělom vodom polěvaš. Od paukah pako, koji pčele u paučine i mreže svoje love, te je izsisavaju, najlaglje pčele obranimo, ako pčelinjak u čistoći děržimo, i paučine pomnjivo pometjemo.

Digitized by Google

§. 40.

Cèrvi i znak njihov.

Cèrvi su veoma velika muka i neprilika pčelcem; oni se iz jajah noćnih leptirah legu. Ima ih pak dvě vèrsti. Pèrve vèrsti cèrvi su maleni i bële boje, a druge su za cëli skoro palac veliki hèrdjave boje. Noćni leptiri, iz kojih se ti cèrvi plode, čim se samo zamrači, počnu pčelinjake oblëtavati i u košnice siliti, kamo ako dojdu, iznesu jaja ili u satih ili doli na klupi, ako pak nemogu uniti u košnice, onda je iznesu izvana medju svitki i režki košnicah, iz kojih se cèrvići izlegu. Kad cèrvići narastu, uvuku se u vosak, razjedu ga, načine po njem puteve unakèrst poput kèrtovah, a mlade pčele sasvim ubiju i unište, odgrizavajuć im krila, noge i stražnju stranu tëla. Cèrvi, kad veći postanu, po palac su dugi, hèrdjavo-bële boje i gadna izgleda; oni se opet kao i bube zapredu, te napokon iz košnice kao leptiri van izidu, jaja nesu i tako se razplodjuju.

Žalostno je zaista za pčelice, što one takodjer i same takove nepotrebne, veoma neprilične i pogibeljne gostove većinom s cvětnim praškom, po raznom cvětju, u koje leptiri svoja jaja iznesu, poberu, u košnicu donesu, te u njedru svojem zmiju odgoje; zato se takovi i nalaze ponajviše medju cvětnim praškom u košnici.

Znakovi, da pčelac cèrve imade, jesu: ako se na klupi ili košnoj daski cèrni smrad, kao makovo ili lukovo sěme nalazi; zatim ako je mladih pčelicah bez krilah, noguh, i stražnje strani tëla na tlih najti; napokon, ako je i same cèrve od sdola tik dolnjega svitka u košnici vidjavati, — onda je sěgurno, da ih i u vosku imade.

Digitized by Google

§. 41.

Suprotiva od cèrvah.

Ako jaki pčelac cèrve ima, on će si već sam pomoći, te je sve van iz košnice izněti i iztrěbiti. Ako je pak slabi pčelac tim zlom napadnut, onda mu valja čim prije, da cèrvi mah nepreotmu, te pčelca sasvim neunište, pomoći tim, ako ga više putah pelinom dobro nakadiš, od česa će svi cèrvi pokrepati i na tla spopadati; pčele pak hrani koprovim čajem s medom poměšanim, da jače i sěgurnije budu, te da cèrve nadjačati i iztrěbiti mogu. Što ako nebi koristilo, onda moraš sve sati, koje god su nagrižene, posve do zdravih i cělih izrezati, te košnice tako izvana kao i iznutra čiste dèržati; sve pak režke i pukotine ponajprije dobro nožem ili plosnatim dèrvom ostruži, pa onda istom ilovačom omaži. Napokon nevalja nikada slabomu pčelcu puno praznoga satja ostavljati, jer u nje leptiri najradje svoja jaja nesu; stoga ga ili s drugim kojim pčelcem spoj, ili mu opet suvišno satje izreži i dobro ga hrani.

Poglavje IV.

O hrani pčelah.

Kao što je svakomu živućemu stvoru, da se uzdèržati i raditi može, potrebna hrana i pitje; tako isto i pčelice, koje od ranoga jutra pa sve do kasna večera neumorno i bez prestanka posluju i rade, trebaju hrane, koja sastoji iz meda, cvětnoga praška i vode.

§. 42.

Med.

Med je onaj sladki sok, koj se na raznih i mnogovèrstnih biljkah, rastlinah i cvětju nalazi, te ga pčele svojim

Digitized by Google

rilcem pobiraju i u košnice unašaju i njim maticu, leglo i sebe hrane. Nebrojne su one biljke i ono cvětje, koje toli plemeniti sok u sebi sadèržava. Od tolikih samo ćemo ovdě někoje navesti, kao: lěskove, ivove (rakitove), cmrokove (omorikove), vèrbove i inoga dèrvetja rese; zatim jaglac, drěn i mandalice, koje su u prolětje za pčele pèrva hrana. Za ovimi slěde: breskve, trěšnje, kruške; běli, cèrni i cèrveni ribiz i ogroz; šljive i jabuke, posljednje izmedju svih ovdě napomenutih voćakah najviše meda posěduju. Najdulja paša za pčele je ipak kestenj, akacia i malina, koja cěla tri tjedna traje i obiljatu im hranu pruža. A najbolju hranu uživaju pčele s lipe. Izmedju biljkah dobru i bogatu hranu podava: slez, muštarda (gorušica), repica; žuta, běla i cèrvena divja detelja, krastavci (ugorki), dinje, tikve, mak, sunčanice (suncokret) i sve skoro bez razlike cvětje po livadah; grahorica, na kojoj pčele ne u cvětu, već na kolencih dèržkah medni sok izsisavaju; napokon hajdina (helda), koja najviše meda posěduje; zato, gdě se pčele goje, neka bude u izobilju naznačenoga cvětja, bilja i gèrmetja, a osobito raznih voćakah, da pčele u svako doba godišta dovoljne hrane imati mugu.

Dobrota, ukus, miris i boja medu zavisi od cvětja, iz kojega ga pčele pobiru. U pobiranju takovoga něke pčele si svoj stanoviti cvět izaberu, te u istoj košnici od svake posebne vèrsti cvětja med napose spravljaju. Sladak onaj sok, što ga pčele po cvětju i rastlinah pobiraju, nije odmah med, one ga istom u košnici prigotavljaju, te dotlě promeću, doklě svoju tvèrdost, t. j. guštinu, ukus, i miris dobije. Kada je već tako prigotovljen, onda ga pčele voščanimi poklopci zadělaju.

Nepružaju samo voćke i cvětje med, nego ga takodjer i medna rosa, koja više putah pada, i to osobita i u izobilju podaje. Kada ona pada, onda je za pčele blagoslovljena i

Digitized by Google

srětna godina. One taj rosni med od ranoga jutra, pa sve do kasna večera iz raznoga cvětja, biljah i rastlinah, na kojih se kao kelje naličen nalazi, neumorno pobiraju, te ga za jedan tjedan dana jak pčelac do 10 funtah nabrati može; zato je morati onda pčelce marljivo podlagati, da ga pčele čim više nanositi mogu. Veoma dobru pašu pčele nahode i na listju brěsakah, koje je listnimi vuši sfèrkano i napunjeno, nu ipak nije tako dobra, kao što je medna rosa.

§. 43.

Cvětni prašak.

Cvětni prašak, kako se već iz naziva njegova vidi, nalazi se na raznom cvětju i někojem dèrvetju ili bolje rekuć na resah (mucicah) dèrvetja, kao: na lěski, rakiti, vèrbi, jablanu, jelvi, omoriki, drěnu, zumbulju (hyacintu), lěrih (liliah), lalih (tulipanih), maku, i t. d. koj pčele stražnjimi nožicami pobiraju, i na nje si ga u slici plosnatih krugljicah nameću, što gačice nazivljemo. Boja toga praška ili gačicah zavisi od cvětja, jer sve cvětje nedaje jednake boje praška. Kao što kod pobiranja meda, tako i kod sakupljavanja praška něke si pčele ovaj, a něke onaj cvět izaberu. Ovim praškom pomĕšanim s medom i vodom hrane pčele sebe i svoje mlado leglo.

Mnogi misle, da pčele iz toga praška vosak prave; nu ti se veoma varaju, jer vosak jedino iz meda biva.

§. 44.

Voda.

Da pčele živěti mogu, trěbaju vodu, dapače ove jošte više nego istoga meda i praška; jer njom ne samo svoju i svojega legla žedju gase, nego ju takodjer medom i praškom měšaju, te tom směsom mlado leglo hrane. U prolětje pčele vodu po vlažnoj zemlji, mlakah i gnojnicah pobiraju; lěti i

Digitized by Google

u jeseni traže ju po raznoj travi i bilju, po obalah, potočićah i vrělah; u zimi pak piju onu vodu, koju izhlapljivanje njihovo u košnicah prouzrokuje. S toga veoma je dobro ondě, gdě niti vrělah, niti potočićah nije, pčelam plitku posudu n. p. tiganju, na koje dno prudj ili pěsak metni, vodom napunjenu blizu pčelinjaka dèržati, te ju svaki dan skorom (frišKom) proměnjati. Da se pako pčele u vodi nepotope, mora se u nju postaviti ili mahovina ili srezana slama, na kojoj se pijuće pčele mogu uzdèržati.

Ako pčele marljivo i puno vode donašaju, onda je znak da imadu puno mladoga legla.

Poglavje V.

O postupanju s pčelci u prolětje.

Čim se zima umaljavati, a toplina rasti počne, tim i pčele sve bolje i bolje oživljavati i živahnije postajati počimlju tako, da sada već skèrbljiv pčelar potrebite kod njih poslove svèršivati i obavljati može. Poslovi pak, koji se u rano prolětje preduzeti mogu, jesu: podrezavanje, pomladjenje i hranenje pčelacah.

§. 45.

Podrezavanje pčelacah.

Prije, nego taj posao poduzmeš, moraš sve pčelce redomice pregledati, da vidiš, koji su prozimili t. j. kroz zimu proživěli, koji su izumèrli i koji su maticu izgubili. Zato, kada košnicu u tu svèrhu nadigneš, pometi pčele od svakoga živućega pčelca posebice na dasku, te pazljivo i veoma pozorno razvidi, da li se medju mèrtvimi pčelami matica nalazi ili ne. Ako se nenalazi, onda uzmi pčelac ali jako rano u jutro (što je još najbolje), ili pako kasno u večer iz pče-

Digitized by Google

linjaka van na odredjeno za podrezivanja město. Ako pako po danu podrezavaš, onda na město onoga pčelca, koga podrezavaš, praznu košnicu postavi, da, ako možebiti koja pčela kod podrezavanja izmakne, okolo bluditi, te druge pčelce uznemirivati nemora, već da u takovu unidje.

Kada si to jurve učinio, onda pčele od sdola dimom gore protěraj, te košnicu ili sasvim položke na klup postavi, ili ju samo tako nagni, da ju lahko podrezati možeš. Podrezavaj pako ne samo sve pokvareno, plěsnivo, cèrno, po cèrvih, osobito pako po miševih nagriženo i zasmradjeno, već takodjer i zdravo satje, ako ga posve do klupi ima toga radi, da smrad izpod pčelca više putah izmesti, cèrve laglje poubiti i odstraniti možeš, te napokon, da su pčele, imajuće prostor za izpunjavanje, marljivije i revnije. Nu to zdravo i čisto satje nesměš nikada više nego do dva tri pèrsta visoko izrezati. Oni, koji je sasvim do legla podrezavaju, kao što te někoji pčelari obično i veoma nesmotreno čine, zaista vèrlo zločine; jer oni ne samo da nebrojna jaja, i cèrviće, iz kojih bi se za kratko vrěme pčele izvalile i košnicu napunile, uništuju, te tako rano i guštje rojenje prepréčuju; nego više putah i samoga pčelca mogu ubiti tako, da, kada si pčele u město stare poginuvše matice mladu odgojivaju, takovu kod odviše visokoga podrezavanja sa satju skupa van izrežu i u istom zametku unište.

Najbolje i najprikladnije vrěme pčelce podrezavati je měsec Ožujak, od početka naime pa sve do Marinja t. j. 25. istoga měseca, dok jošte sve sati jaji i mladim leglom napunjene nisu. Podrezavamo li možebiti kasnije, osobito kad lěpo i ugodno vrěme traje, onda si možemo mnogo kvara počiniti, jer tada već u košnicah puno mladoga legla imade, koje dobar pčelar šteditи i čuvati mora. Kod podrezavanja valja pčele sveudilj dimom gore u košnicu těrati, da dělo

Digitized by Google

nesmetaju i da ih odviš puno nepotučemo; u toj bo dobi svaka pčela pozornu pčelaru mora biti dragocčna.

Ako je kroz zimu koj pčelac izumro, to moramo najprije njegovu košnicu od mèrtvih pčelah sasvim očistiti, a med njegov ili izvaditi, ili pak ako ga za porabu dovoljno imademo, cčlu košnicu na dasku postaviti, leto, režke i sve pukotine blatom dobro omazati, te ju tako u podrumu, komori, ili u drugom kojem suhom i hladnom městu do rojitbe čuvati. Roj u takovu satjem i medom napunjenu košnicu ogèrnjen, za tri tjedna se tako silno objači i pčelami napuči, da ne samo jedan, već takodjer kadkada, ako dobra godina uztraje, može pustiti i dva parojka. Ovdě neka nitko nemisli, da baš u košnici i med biti mora, i da u prazno satje nebi bilo dobro roj ogèrnuti. Istina bog da je bolje, ako je i med polag; nu ako ga nije, bolje je i probitačnije i u prazno satje roj ogèrnuti, nego sasvim u praznu košnicu, budući pčele u gotovu satju veoma dobro i brzo naprěduju. Matica može odmah u nje jaja nesti, a pčele med unašati. Ako pak u sasvim praznu košnicu roj ogèrnemo, matica će u pomanjkanju satja pušćati da jaja na tla padaju, a pčele će puno vremena trèbati, dok satje načine. Tko to dobro promotri, te u napunjene satjem košnice rojeve ogrinja, on će s velikim veseljem i radostju uviděti, kako mu pčelarstvo očevidno naprěduje, i košnice tako rekuć medom teku.

Ako pak pčelac kroz zimu maticu, koja niti jajah, a niti mladoga legla nije ostavila, izgubi, onda nam je s takovim bezmatičnjakom onako postupati, kako je jur gore pod §. 38 o srědstvih bezmatičnosti kazano.

§. 46.

Kako se stari pčelci pomladjuju?

Stari pčelci se svake godine pomladjuju mladimi rojevi, koje puštaju; nu ovdě se nerazumije to pomladjenje, već ono,

Digitized by Google

kada se star inače, ali jak i dobar pčelac u starom satju nalazi, pa bi ga radi od takova osloboditi i u mlado satje ili iztčrati, ili pako prisiliti, da si ga sam načini; što slčdećim načinom biva:

Uzmi u rano prolčtje takov jaki pčelac, pa ga ili u mlado satje kroz zimu izumčrloga pčelca na gore pod §. 28 naveden način iztčraj, ili pako iznesi ga iz pčelinjaka, pa mu jednu polovicu staroga satja od sdola pa sve uzduž gore jednu godinu, drugu pako polovicu drugu godinu posve van izreži.

Tako podrezanomu, ili bolje rekuć, izrezanomu pčelcu moraš na nčko vreme leto stčsniti i sve pukotine ilovačom omazati, da tudjice, koje podrezani med iz daleka miriše, na njega nenapadnu, te mu med neodnesu i neubiju ga.

Pčele, videć u košnici prostor, obrate se odmah tamo, pa svom marljivoštju rade i nastoje, da ga čim prije mladom satju napune, u koje će matica odmah jaja nesti i leglo svoje uzploditi; stare pak sati pčele napune medom, koje možeš opet na godinu izrezati i tako cčl pčelac pomladiti.

Istinabog tim načinom se svaku godinu skoro polovica mladoga legla uništi, te pčelac na nčko vrčme oslabi, da dugo kasnije roja nepusti; ali tko ga neće ubiti, a niti pustiti u starom satju sasvim izginuti, onaj veoma dobro čini, da tako s njim postupa, jer omladjen tim pčelac zna biti včrlo dobar i marljiv.

Nu ipak je moći na mnogo bolji i laglji način stare pčelce pomladiti, da im nimalo legla neoštetiš, ako naime takovomu staromu pčelcu, čim roj pusti, jedan prazan včnac pčrvu godinu, a drugu godinu opet drugi včnac pod pčrvi podložiš, te na jesen, kad je vrčme za tčrti pčelac, još jedan prazan včnac spojkami spojiš, na košnu dasku postaviš, te obrativ košnicu pčele iz staroga satja u te mladim satjem napunjene včnce izteraš. Kada su već sve pčele u nove sati

Digitized by Google

prošle, onda bèrzo odreži žicom staru košnicu od vènacah, na stran ju metni, i za svoju porabu obrati, košnicu pako sada već iz samih vènacah sastojeću s mladim satjem i pčelami poklopcem poklopi, te skupa s košnom daskom pazljivo opet obrati i na staro svoje mèsto u pčelinjak postavi, a drugo jutro prazan vènac uzmi na stran, i stvar je gotova. Ako je pak pčelac tako jak, da jednu godinu dva vènca medom napuni, onda onu istu godinu tako s njim postupaj. Takov pčelac u prolètje marljivo hrani, jer to razplodjivanju legla neizgovorno prudi.

Ako su pak pčelci u sastavljenih košnicah, onda ti svega toga nije treba činiti, jer pčele njihove nikada stare, već uvèk mlade sati imadu. One se i onak pomladjuju, kad jim gornje vènce sa starim medom i starom satju svake godine oduzimlješ, t. j. odrezavaš. O čem dolè niže: „O odrezavanju ili trenju pčelacah §. 51.

§. 47.

Hranjenje pčelacah i pravila njegova.

Kadkada nastanu za pčele tako loše godine, da samo toliko meda nanositi i naspraviti mogu, koliko im ga jedva kroz zimu dosiže; u prolètje pako, da im dobar i skèrbljiv pčelar hranom nepomogne i nepriteče, morale bi od glada poginuti i izumrčti. S toga u prolètje kod pregledavanja i otvaranja pčelacah valja pozorno izviděti, da li pčelci primèrnu težinu i dovoljno hrane imadu, barem do onoga vremena, kad voćke cvatu. Ako neimaju, to neka im pčelar marljivo podaje, što na slèdeći način biva:

Ako se pčele u jednostavnih košnicah nalaze, onda uzmi za taj posao od lončara priredjenu, iz nutra i iz vana dobro pokalajenu 8 palacah dugu, $1^1/_2$ palca široku i pol palca visoku zemljenu kopanjicu. Gledaj sliku 30.

Digitized by Google

U tu kopanjicu nalij dvě do tri žlice tekućega meda; da se pak pčele u njem nepotope, metni nanj čiste do dva palca na dugom izrezane slame, ili opet tanku, malimi škuljicami prevèrtanu daščicu, te tako utakni kroz leto pčelcu u košnicu cělu kopanjicu. Pčelu zanjušiv med, odmah će priskočiti, lizat ga i hranit se njim. Što nepojedu meda, to odnesu gore u satje.

Ako su pak pčele u sastavljenih košnicah, onda je najbolje, da ih svaki čas nemoraš uznemiravati, ako im cěli věnac s medom od sgora metneš izvadivši hranjeniku prije čep iz poklopca, te mu je tako za cělo prolětje medom pomoženo.

Tko věnacah s medom neima, neka uzme ili čašu tako široku, kò što je i prelo na poklopcu, ili pak lěvak (trahtir) od běloga lima, komu se dade gornja stran poklopcem od lima zatvoriti, gledaj sliku 31, dolnju pak stran lěvka ili čaše obveži čistom bělom kèrpom, te ju utakni gore u prelo poklopčevo. Med će udariti prěko kěrpe, koj će pčele lizati i tako se hraniti. Za taj posao mnogo bolji je lěvak nego čaša; u lěvak se može, kada pčele pèrvašnji med pojedu, opet drugi bez svakoga uznemirivanja pčelah nalijati, a čašu, kad je med potrošen, moraš iz prela van uzeti, kèrpu odvezati i onda istom med nalijati i opet u prelo utaknuti. Koliko se tim pčele uznemiruju, svatko lasno uvidja.

Ako pak možebiti meda neimaš, onda ćeš najbolje učiniti, ako žutoga šećera u dučanu kupiš, pa ga po prilici 1 funt u 1 měrici vode měšajuć dobro prokuhaš, te ili mlakim ili mèrzlim na gore naznačeni način pčele hraniš.

U pomanjkanju meda i šećera običaj je kod nas u Hèrvatskoj, pčelce takodjer kuhanimi šljivami hraniti i to ovako: Uzmi suhe šljive, izaperi je u toploj vodi i prokuhaj, dok sasvim omekšaju; zatim je procědi, jahu njihovu metni na stran, šljivam pak izvadi koštice. Kada su šljive tako pri-

Digitized by Google

redjene, sasiplji je u zdělu i tako dugo kuhaćom ili drugim kakovim plosnatim dèrvetom druzgaj i gnječi, dok sasvim kao těsto nepostanu. Sada k tomu těstu ili bolje rekuć pekmezu, dobro měšajuć ga, sve malo po malo prilěvaj odcědjenu šljivovu juhu, što kada kao med žitko postane, spravi u čisti lonac, te do potrebe čuvaj. Isto tako děla se iz krušakah pekmez za pčele; premda je mnogo probitačnije iz krušakah pekmez ovako dělati:

Uzmi u jesen polag volje i potrebe sasvim zrěle tepke kruške, iz njih sok prešom iztiskaj, te ga tako dugo polag tihe žeravice měšajuć kuhaj, dok dobije potrěbnu gustoću. Što kad je gotovo, spravi ga u lonce, pa njim u potrebi pčelce hrani.

Neima doduše za pčele bolje, zdravije, a niti naravnije hrane do meda, nu takova meda, koj je sasvim zdrav i koj si čověk sam od zdravih pčelacah spravi. A tko takova neima, niti si gore naznačenoga šećera pribaviti nemože, taj mnogo bolje i pametnije čini, ako rečenim pekmezom od šljivah i krušakah pčele i to iz kopanjicah na leto hrani, nego da kupljenim iz dučana medom, koj je možebiti od trulih i pokvarenih pčelacah spravljen, pčele si otruje i sasvim uništi.

U tom svaki pčelar neka bude oprezan, i neka se jako čuva kupljenim medom svoje pčele hraniti, ako neće kvarom istinu navedene opazke pripoznati.

Pekmezom se pčele samo u najvećoj sili i potrebi hrane; inače pako, osobito ako čověk želi svojim pčelcem rojenje uskoriti i ojačati je čisti tekući med im podaje.

Pravila, koja se kod hranjenja pčelacah dèržati moraju, jesu: Pčelah nikada nehrani po vedrom i toplom danu, da si tim tudjicah neprivabiš, već uvěk u večer, pak i onda takvomu hranjeniku leto rešetkom zatvori i što ranije u jutro kopanjicu van izvadi. Kad započneš pčelce hraniti, onda je marljivo sveudilj hrani, da za mlado leglo, koje se jurve

Digitized by Google

uzplodilo, dovoljno hrane imadu. Ako je med pregust, treba ga s mlakom vodom, ili, što je još bolje s koprovim čajem pomčšati. Napokon valja ti kod toga posla veoma dobro paziti na med, da ga oko pčelinjaka neprolčvaš, njim neličiš, i da neostavljaš kod ili u pčelinjaku posudah, iz kojih pčele hraniš, pak niti voska, a ni satih punih medom niti praznih ne; jer sve to tudjice privabljuje i u veliku si pogibelj vlastite pčelce stavljaš.

Poglavje VI.

O postupanju s pčelci u lčtu.

Lčto je ona strana godišta, kada pčelci košnice leglom tako napuče i pčelami napune, da u košuicah više prostora neimadu, već se iz njih seliti t. j. rojiti, to sasvim posebno za se gospodarstvo voditi počimlju; s toga počamši od početka Svibnja pa sve do měseca Rujna čovčk mora na oprezu biti, te rojeve ogrinjati, stare pak pčelce i glavne rojeve, koji se rojiti neće, iztčravati, ili pak ove i one, koji su već dva roja pustili, podlagati. O čem, kako slčdi:

§. 48.

Iztčravanje glavnih rojevah.

Ako se pčelci jako rano u prolčtje n. p. u měsecu Svibnju ili početkom Lipnja izroje, te napunivši sasvim košnicu, neće parojka pustiti, onda je možeš u praznu ili praznim satjem napunjenu košnicu iztčrati, da sami za se gospodarstvo vode. Isto tako možeš postupati i sa stârimi pčelci, koji se nikako neće rojiti. A kako to biva, gledaj poglavje VIII. §. 28. o iztčravanju pčelacah.

Digitized by Google

§. 49.

Podlozi.

Čim pčelac dva roja pusti, skèrbljiv pčelar mora se tèrsiti, da dalnje rojenje, po čem se i onako pčelci veoma slabe, svakako prepŕči, te je prisili, da radje med i vosak unašaju; što ovako biva:

Uzmi jedan prazan vènac, te ga podmetni pod onaj pčelac, koj podložiti želiš, režke pako i gornjoj košnici leto ilovačom omaži, da pčele nikuda drugud nemogu, već moraju na leto podloženoga vènca izlaziti i ulaziti. Nije probitačno pčelcem na jedanput više praznih vènacah podmetnuti, t. j. podložiti, jer pčele, videć velik prostor i prazninu, ili sasvim izgube volju k radjenju, ili, kako je jurve gore kazano, bèrže bolje za same trute stanice načine. Kada dakle vidiš, da su pčele podložen vènac već prèko polovice satju napunile, onda im možeš, ako je vani dovoljno paše, i ako je nade, da će paša dulja vremena uztrajati, i drugi vènac podložiti, da pčele u prepunjenoj košnici nemanguju.

Ako bi se možebiti dogodilo, da se polag svega toga pčelac ipak izroji, onda mu valja ili maticu ubiti, te pčele njegove natrag u košnicu protèrati, ili ga pak s kojim slabim pčelcem spojiti. Sada možeš dva ili više slabih parojah i parojakah u jedan pčelac spojiti. O tom gledaj poglavje VII. §. 26. kako se s paroji postupa.

Poglavje VII.

O postupanju s pčelci u jeseni.

Dobar i skèrbljiv pčelar ne samo, da u jeseni za trud i muku svoju, što kroz cèlu godinu s pčelami imadjaše, platju

Digitized by Google

dobiva, nego već sada i za buduću godinu brinuti se mora za odgoj t. j. pleme pčelacah. Zatim biti mora veoma pozoran na tudjice, koje sada, buduć da se vani paša za pčele umaljava, košnice obilaziti, pčele uznemiravati, med im krasti i iste pčelce poubiti običaju. Poslovi dakle, što u to doba dolaze, jesu: ostavljanje pčelacah za pleme, trenje i odrezavanje pčelacah, i napokon porazdělivanje pčelah medju ostavljene za pleme.

§. 50.

Ostavljanje pčelacah za pleme.

Buduć da od jakosti pčelacah, koje za buduću godinu za pleme ostavljamo, zavise glavni i jaki rojevi i paroji, s toga skèrbljiv pčelar mora se tèrsiti, samo ako je ikako moguće, da ostavlja za pleme pčelce medom i pčelami jake. Obično pak ostavljaju se mladi rojevi, koji nisu stariji od dvě godine, i koji plodne matice, čiste i snažne sati imadu; zatim svi oni, koji 30 funtih važu; (ako je pak na prolětje hraniti hoćemo, onda se mogu i mnogo laglji ostaviti, samo ako su inače zdravi); napokon ostavljaju se takodjer i oni, koji su onu godinu dva, tri roja pustili, te polag svega toga ipak su pčelami napučeni: odkuda slědi, da veoma plodovitu maticu imadu i da će za buduću godinu takodjer dobri biti. Od jakosti bo za pleme ostavljenih pčelacah zavisi dobar i srětan uspěh u pčelarstvu; stoga svaki pčelar u izabiranju pčelacah neka bude pozoran, te neka se nedade pohlepom za dobitkom svladati, kako to obično kod nas biva, da pčelari najbolje i najsposobnije za pleme pčelce potuku, a kèržljave i slabe ostavljaju; zato im većinom kroz zimu toliko ih, što od zime što od gladi pogine, te im pčelarstvo u město da naprědуje sve na gorje i gorje ide i napokon sasvim propada.

Digitized by Google

§. 51.

Trenje i odrezavanje pčelacah.

U našega naroda, da iz košnicah med dobi, ta zla i vele ubitačna navada vlada, da pčelce ili žveplom (sumporom) duše, ili je pako slamom smude.

Za pèrvo nesmiljeno dèlo izkopaju naši ljudi malo dalje od pčelinjaka jednu stopu u proměr široku i 6 palacah duboku jamu, iz koje izkopanu i posve izdrobljenu zemlju nagèrnu okò njezina kraja, a u srědinu jame ubodu 6 palacah dugu po pèrst debelu od sgora razkoljenu paličku, u koje razkol metnu u žveplu umočenu kèrpu. Tu kèrpu užgu, te donešeni iz pčelinjaka pčelac postavi upravo nad jamu na nagèrnjenu zemlju tako, da se svi režki zemljom sasvim zagèrnu, da žveplo neizslapi. Tako dèrže naši ljudi pčelca nad jamom několiko časovah, dok sirotice pčele sasvim nepoginu. Da pak i one pčele, koje u sti ki medju sati i u stanice poběgoše, laglje iz takovih izpadnu, više putah lupi čověk šakom po košnici. Kad je tako pčelac bez milosèrdja ubit, metju ga sa zatvorenim letom na stran za zemlju, da i one pčele, koje jošte nisu sasvim poginule, konačno poginu, i tako redom uzimlju iz pčelinjaka sve one pčelce, koji se podušiti imadu.

Za drugo pako trenja ili ubijanja dělo užgu obično naši pčelari podaleko od pčelinjaka slamu, pa redom pčelce iz pčelinjaka nose, i pčele im iz košnice izletavajuće smude t. j. žgu dotlě, doklě sasvim nepoginu.

Pèrvi način pčelce ubijati mnogo je laglji i za onoga, koj je ubija, i za same pčele, jer se one sve u jednom hipu uduše, samo ako kèrpa sa žveplom dobro gori. Kod drugoga pako načina mnoga pčela svoga ubojicu ubode, puno ih se razpèrši, te od nemila do nedraga potuca, a najviše ih se vatrom osakati, te tako strašnih mukah prije pretèrpe, nego sasvim poginu.

Digitized by Google

Kako je nesmiljeno, i kako okrutno ubijati toli koristnu i nevinu živinicu toga radi, da joj med oduzmemo! Smèrt joj je dakle hvala i platja za njezin težki trud i muku, koju neumorno med za nas sabirajuć cělu godinu imadjaše, kad si ga čovĕk i onako od njih uzeti može, da i neupotrebi toli nemilostiva srĕdstva, ako pčelce ili iztĕra iz košnicah, ili im pak odrezava vĕnce, te na taj način pčele ostanu i u napreda u životu.

Pravo dakle takovo oduzimanje meda trenjem t. j. satiranjem zovu, jer se zaista siromašne pčelice tim načinom nemilice satiru.

Kada dakle prispije vrĕme za pčelce treti, onda ponajprije izaberi sve one pčelce, kojim med oduzeti hoćeš; a to su svi stari pčelci, koji više od 30 funtah, i svi mladi, koji samo 20 funtah ili jošte manje važu, (ovdĕ se naravno to razumije, ako dovoljno pčelacah posĕduješ, ili ako ih hraniti nećeš,) zatim svi bezmatičnjaci i oni pčelci, koji se rojiti neće.

Kada si jurve pčelce tako izabrao, onda je, bili oni u jednostavnih ili u sastavljenih košnicah, uzmi i njihove pčele iztĕraj u prazne košnice, naravno svaki pčelac posebice. Tako iztĕrane u hladnom i tavnom mĕstu dotlĕ čuvaj, dok ih nespojiš s onimi pčelci, koji su za pleme ostavljeni. Med njihov takodjer dotlĕ čuvaj, dokljĕgod nije vrĕme raztapati ga.

Ako oni pčelci, koje za pleme ostavljaš, mnogo više od 30 funtah n. p. 40—50 ili više važu, te se u sastavljenih košnicah nalaze, onda im možeš suvišni med za porabu oduzeti t. j. gornji jedan ili dva vĕnca gvozdenom žicom odrezati, što ovako biva: Uzmi pčelac skupa s letnom daskom na odredjeno mĕsto, začepi mu letọ rešetkom, obrati ga na glavu, izvadi spojke, kojimi su vĕnci spojeni, te svu ilovaču, kojom su pukotine spojenih vĕnacah omazane, posve lĕpo i čisto nožem odlupi, i metlicom prah iz režkah izmeti. Zatim mu pčele dimom gore protĕraj, i onda istom postavi žicu

Digitized by Google

spréda u režak košnićin medju věnce, te pazljivo i polagano proti stražnjoj strani košnice tako vuci, da gornji věnac od dolnjega odrežeš. Kada je posao tako svèršen, gornji věnac s medom uzmi na stranu, a dolnji bèrzo poklopcem poklopi, te cèlu košnicu opet obrati onako, kao što je i prije radnje stojala. To je dakle sve što imaš činiti kod sastavljenih košnicah, da med pčelam oduzmeš. One tako i na dalje u životu ostaju, te se opet za nas i naš dobitak skèrbe, što se kod jednostavnih košnicah postići nemože; zato nije moći dosta preporučiti sastavljenih košnicah.

Vrěme za pčelce tèrti je konac měseca Rujna i početak Listopada, kad vani za pčele više paše neima, a ne měsec Kolovoz, kako se kod nas gdègdě običajno i to veoma pogrěšno čini, te pčelci medju mašami t. j. medju velikom i malom gospojom, kada vani jošte na hajdini najviše meda imade, taru, gdě bi jošte do měseca Listopada, osobito ako ugodno vrěme uztraje, mnogo funtah meda sabrati i košnice njim napuniti mogle.

§. 52.

Porazdělivanje pčelah medju ostavljene pčelce za pleme.

U predidućem §. bi kazano, da se pčele onih pčelacah, kojim med oduzeti želimo, u prazne košnice iztěrati, te s onimi pčelci, koji su za pleme ostavljeni, spojiti imadu. Gděkojemu našemu pčelaru će se směšno i nevěrojatno činiti, da bi se pčele dvajuh pčelacah, osobito pak u jesen, pogadjati mogle; nu to sěgurno biti može, samo ako im pčele puharom kako je to pod §. 24 o spajanju pčelacah kazano, onesvěstimo, te im sve ostale do jedne jedine matice odstranimo pa onda spojene medom s koprovim čajem poměšanim, dva do tri dana u hladnom i tavnom městu čuvajuć hranimo, da tako

Digitized by Google

ne samo oboje pčele jednu istu duhu po čaju dobe, već za vrěme svoga zatvora i prijašnji svoj let zaborave i medju sobom se spoznaju; onda zaista neće se niti najmanje klati, već će sasvim mirno živěti medju sobom, kô da su iz jedne iste košnice.

Tako inimi pčelami ojačan pčelac za pleme malo što više pojede, nego da je sam sa svojimi pčelami; a na prolětje veoma se rano i često jakimi rojevi roji.

Poglavje VIII.

O postupanju s pčelci u zimi.

Kao što za sve naseke, tako isto i za pčele zima je vrěme počinka. One se kroz zimu niti nelegu, niti nenose, već ono, što si kroz cělo lěto pribaviše, pozorno i veoma uměreno uživaju. Majo oštrija zima mnogo im je snosnija i probitačnija, nego li topla i vlažna. U vlažnoj ne samo da veoma puno jedu, nego takodjer sati im se splěsnive, zrak u košnici okuži, te ih s toga mnogo pogine; zato svaki pčelar neka se ponajprije za dobar stan i mir svojih pčelacah poskèrbi, te je više putah kroz zimu prigledava.

§. 53.

Stan i mir za pčelce.

Najbolji i najshodniji stan za pčelce kroz zimu jest dobro zatvoren t. j. daskami ili bèrvni spředa, osobito pako od sěvera obit pčelinjak, u kojem pčelci i kroz lěto obitavahu; samo neka budu inače pčelci medom i pčelami jaki, onda im sěgurno najoštrija i najljutja zima ništa nahuditi nemože, jer one se od sdola i medju sati u gomolj sprave, te

Digitized by Google

te tako jedna drugu topi. S toga oni jako falivaju, koji svoje pčelce kroz zimu u podrum postavljaju, ili je u zemlju, sěčku ili zob zakopaju; jer tim radi pomanjkanja skoroga zraka obično sati splěsnive, med se pokvari, pčele obole, te jatomice ginu tako, da više putah od 5—6 dobrih i jakih pčelacah jedva jedan ili dva, i to veoma kèržljava ostanu, te se kroz cělu godinu više oporaviti nemogu, već kukakvno samo životare.

Pčele u zimi jako zaogrinjati i pokrivati, ili im leto sasvim zatvarati takodjer je vèrlo škodljivo; u pèrvom slučaju od prevelike nutarnje vrućine i izslapljivanja sati se uznoje, splěsnive, te mnogo pčelah život pogubi; u drugom pako slučaju pčele nemogu u lěpih i toplih zimskih i prolětnih danih izletati, te se od gada osnažiti, već tu priseljene sati i košnicu zagaditi, po čem se takodjer zrak u košnici pokvari, te sila božja pčelah, dapače više putah i isti pčelac pogine; s toga je najbolje i najkoristnije pčelce u dobro obitih pčelinjacih kroz cělu zimu ostaviti.

Pčele kroz zimu moraju najveći mir imati, jer svako i najmanje uznemirivanje budi od ljudih, budi od ine životinje veoma im škodi; zato lupanje, krika, vika, miševi i mačke od pčelinjaka se marljivo odstraniti i odganjati imadu. Miševe treba u mišolovke i stupice loviti, mačkom pako, koji za miševi idu, te po košnicah skaču, valja ulaz u pčelinjak sasvim zatvoriti.

§. 54.

Prigledavanje pčelacah.

Istinabog da pčelce od svakoga i najmanjega uznemirivanja čuvati moraš, ali je ipak zato kadkada pozorno motri i sasvim tiho prigledavaj, da li im je leto mèrtvimi pčelami, sněgom, ili ledom zabèrtveno; da li jako, malo, ili po-

Digitized by Google

sve ništa nezuče, napokon da li se u lěpih zimskih danih izletavajuće na tlih u sněgu zamèrtve nalaze. Ako im je budi kojim načinom leto zabèrtveno, treba ga odmah odbèrtviti, jer će inače u pomanjkanju zraka sasvim poginuti. Ako pčele jako zuče, onda im je jako zima (to se samo kod slabih pčelacah dogadja), u kom slučaju veoma će dobro biti košnicu malko gujncem ili kakovom starom haljinom za něko vrěme, dok naime ljuta zima traje, zaogèrnuti. Ako malko ili srědnje zuče, onda im je priměrena toplina u košnici. Ako pak posve ništa nezuče, onda su sěgurno od prevelike zime zamèrle; s toga donesi je odmah u veoma slabo toplu sobu i poškropi je malo mlakim medom s vodom poměšanim, da se, ako nisu dulje vrěmena zamèrtve, odtopiti, oživěti i tim medom okrěpiti mogu. A kada se sasvim oporave, te medom okrěpe, onda je malko, ako oštra zima uztraje, zaogèrnjene natrag na svoje město u pčelinjak odnesi. Ako su možebiti sasvim poginule, onda će najbolje biti, košnicu od pčelah izprazniti, te ili med za porabu obratiti ili cělu košnicu satju i medom skupa za ogrinjanje rojevah spraviti. Napokon, ako se pčele u lěpih zimskih danih na snegu nalaze, uhvati ih pozorno za kriljca, u čašu postavi, te u sobu odnesi, da se odtope, i onda je istom u košnicu kroz leto pusti. Da pako i nadalje na goli sněg nepadaju, pomeći pred pčelinjak daske ili slamu. Ako je možebiti preoštra zima a inače lěp dan, onda prisloni uzduž pčelinjaka pred košnice daske, da budu pčele u tmini i da ih sunčani traci nevabe van napolje.

Poglavje IX.

O medu i vosku.

Med u jeseni od pčelacah dobljen, ako onako u satih odmah prodati nemožeš ili nečeš, ili ga možebiti za domaću

Digitized by Google

porabu obratiti želiš, mora se od voska svakako odlučiti; a kako to biva, vidětiti češ iz slědečih §. §., u kojih se točno i jasno razlaže: kako valja med i vosak raztapati, prešati t. j. iztiskavati, čuvati, priredjivati i napokon kako medicu kuhati.

§. 55.

Raztapanje, prešanje i čuvanje meda.

Ako neimaš mnogo meda za raztapanje, onda uzmi polag volje i potrěbe mali ili veliki novi pokalajeni lonac, u kojem prije porabe voda dobro prokipěti mora da duhu po zemlji sasvim izgubi; prevèrtaj ga svedrom spreda ondě, gdě je dno loncu pridělano, čepom prelo razčepi, medene sati na komade u njega nareži, poklopcem poklopi, te na toplu sobnu ili krušnu peć za kruhom metni. Sati će se za kratko sasvim raztopiti, te droždje na vèrh izplivati. Poslě toga uzmi lonac iz peći, pusti ga 1 ili 2 ure na miru, da se vosak i droždje od meda odluće, te gore izplivaju. Zatim postavi lonac na stolac ili nizku klup, otvori mu polagano prelo, te pozorno samo čisti med u odredjene posude izcědi. Pomoli li se možebiti vosak ili drugi kakov smrad, onda prelo odmah zatvori, lonac izprazni u ranju, u koju malko vode ulij, pa polagano kod tihe žerjavice kuhaj. Kada već dobro zakipi, izlij to opet u isti onaj prevèrtani lonac, te kad se prohladi, procědi med kroz prelo opet kao i pèrviput, nu u drugu posudu. Ako je možebiti taj med od vode odviše rědak, onda ga kod tihe žeravice dotlě kuhaj, dok svoju naravnu guštoću dobije.

Ako želiš, posve lěpi i čisti med dobiti, onda nareži med u zemljeno cědilo, koje paličkami podloženo na zdělu postavi, te u miru pusti; med će se sam po sebi kroz cědilo u zdělu izcěditi.

Onaj pako pčelar, koj dovoljno meda imade, te ga onako sirovoga t. j. sa satjem skupa prodati neće, najbolje

Digitized by Google

će učiniti, da ga izpréša, i ako želi, da mu med zdraviji i čisći bude, neka pčele svakako od meda odstrani. Kod toga posla, ili se cěli komadi satja lěpo na preši na kup sporede i prešaju; ili se pak med nabaca u čisti bez svake zločeste duhe badanj, u kom ga valja dobro tukačem sgnječiti; zatim se u čisto mèrzlom vodom nakvašeno i od takove ožmikano rědko, nu posve jako vrćće nameće, pa na prešu metne, te onako u podmetnuto pod prešu posudje ili lonce izpreša. Sliku preše gledaj 32. a. b., *a* je ista preša, *b* pako je daska koja se na vrćće pod vreteno metnuti mora.

Kada je tako med raztopljen ili izprešan, ostavi ga něko vrěme poklopljena u posudi, doklam vosak i ini smrad gorě izpliva, što marljivo i pozorno obiraj, te onda istom, kada se ništa više na medu nenalazi, možeš ga u uredjene lonce metnuti, poklopcem poklopiti, papirom posve dobro omotati i obvezati, da mravlje, muhe i ini gad do njega dojti nemože. Tako priredjeni med moraš u čistom, suhom i hladnom městu čuvati, te osobito na to paziti, da brašno, kruh, mlěko, vino ili ocat (kvasina) do njega nedojde; jer će se inače sasvim pokvariti, izkisati i zavrěti. Med čim je starii tim je gušći, te se napokon obrati na samo sečerno drobtinje; zato kod hranjenja pčelacah ili kod druge porabe moraš ga prije na žeravici raztopiti, te onda istom rabiti.

Kad prešaš med, možeš košnice ili věnce s mladom satju odabrati i za hranjenje pčelacah ili za buduće rojeve čuvati, koji su u takove ogèrnjeni veoma dobri, kako je jurve gori pod §. 23. kazano.

§. 56.

Priredjivanje voska.

Prije, nego od meda odělјeno satje raztapaš, valja u kotao toliko vode nalijati, da se njom sve sati pokriju, pa

Digitized by Google

onda ga istom kod uměrene vatre kuhaj. Kod kuhanja veoma pazi, da kotao odviše voskom nenapuniš, jer će inače vosak kod kipljenja iz njega iziti, i skvariti se. Čim se dakle kod kipljenja pěne dizati počimlju, te vidiš, da su sati sasvim razkuhane, odmah uzmi cěli kotao, te pozorno do prěše donesi, gdě prěšu i debelo te jako vrěće studenom vodom dobro izaperi i pomoči; pod prěšu pako mrzlom vodom do poloviee napunjenu posudu, u koju će prešani vosak curiti, postavi, te vrěće gori na preši kuhanom satju napuni i tako prešaj. Kada je to gotovo, onda opet od tropa izpražnjeno vrěće raztopljenom satju napuni, i tako redom dělaj, dok sasvim vosak izprěšaš t. j. iztiskaš. Što od prěšanja ostane, ono još jedanput prokuhaj i opet iztišči. Izprešani vosak kad se stane, izvadi rukama iz vode te iz njega vodu dobro iztisni; zatim postavi na novo u čisti kotao ili ranju, pa kod tihe žeravice raztapaj. Kada se vosak malko prohladi, te izmet na dno pane, onda ga polahko i pozorno ulěvaj u zděle ili u posude, koje su od sdola uzke, i u koje se malo vode metne, da ih se vosak neprime. Kada se vosak stane onda ono droždje od sdola odreži, te s drugimi droždjami prokuhaj i izprešaj.

Buduć da tako priredjeni vosak ipak u sebi dosta jošte izmeti imade; zato ga treba raztèrgati na komade, pa u kotao, u kojem, kako i prije voda biti mora, metnuti i jošte jedanput prokuhati. Čim počne kipěti i smetje se dizati, onda ga moraš marljivo pěnjačom dotlě pěniti, dok se posve nikakove pěne više nedižu; zatim ga uzmi od ognja, postavi na sigurno město, te kad se prohladi, nalij u posude malko vodom pomočene, da ih se vosak neprime. Tako priredjen vosak sada istom za dobre novce prodati možeš, ako li ga neprodaš, a ti ga u vlažnom městu čuvaj; ako pak takova města neimaš, onda ga kadkada čistom studenom vodom poléVaj, jer će se inače posušiti i svoju težinu izgubiti.

Digitized by Google

§. 57.

Kuhanje medice.

Za kuhanje medice uzmi med i sve medom zaličeno i zamazano posudje, koje u čistoj mlakoj vodi izaperi. Ta medna voda mora tako gusta biti, da u njoj skoro (frižko) jaje, koje inače u čistoj vodi na dno pada, pliva, te se samo za veličinu groša iz vode pomoljava. Na jedan dio meda računa se 6 dělah t. j. čestih vode. Tu mednu vodu moraš kod tihe vatre u kotlu ili velikih loncih dotlě kuhati, dokle se pěniti počne; ali pěnu marljivo oduzimaj. Kada se više nepěni, onda u nju oběsi (na jedno vedro računajuć) u jednoj čistoj lanenoj vrěćici 2 šake hmela, drugu pako vrěćicu napuni raznimi mirodijami (gvirci) kao: debelo tučenim cimetom, i klinčeci, od svakoga za 1 kvinticu; zatim muškatnim cvětom oreškom, djumbirom, paprom i koriandrom, od svakoga za pol lota. U vrěćicu metni ponajprije čisti kamen, pa onda hmelj i mirodie, da takove neplivaju na medici, već na dnu kotla ostanu, te se s njom skupa kuhaju. Medice nemoj odviš dugo kuhati, jer će ti inače pregusta i tako sladka biti, da je ni piti nebude moći; zato se je mora samo jedna tretjina prokuhati. Ovako prokuhanu medicu najprije kroz platnenu kèrpu procědi u posude, n. p. u škafe da se prohladi, (u kotlu radi pogibelji otrova nesmije se hladiti). Kada se je jurve prohladila, nalij ju u lagvić, nu ne sasvim pun, te ju postavi u podrum, da prokipi. Vrěćicu s mirodijami, ako možebiti medica zadosta nemiriši, možeš opet kroz pilak u lagvić metnuti i dotlě u njem pustiti, dok vidiš da je medica dosta jaka i da lěp miris imade. Kada tako izza 6 tjednah medica prokipi, napuni lagvić, i tako je gotova i savim dobra za piti; ako ju pako poslě svakoga 4. i 5. tjedna na novo pretočiš, bit će mnogo bolja i ugodnija.

Medica tako prigotovljena, ako u flaše pretočiš, zape-

Digitized by Google

čatiš, te u podrum u pěsak opikce t. j. na čep postaviš, dade se godine i godine čuvati, a dobije osobito lěp i dobar miris.

Ovako se priredjuje kod nas tako nazvana gvircana medica; negvircana pako t. j. prosta medica děla se isto tako, samo da se onda u nju, izvan hmela, nikakove mirodije nemetju.

Iz proste medice možeš načiniti osobito dobor ocat (sirče, kvasinu), koj se niti od vinskoga u ničemu neluči, ako u nju několiko dobroga i jakoga otca uliješ, ili metneš krušnoga kvasca, ili sto je jošte bolje octene matice.

Digitized by Google

DODATAK.

O džeržonskih košnicah.

§. 58.

Zašto se džeržonske košnice zovu?

U najnovije vrěme mnogo se govori, a jošte više piše, nu žalibože ne u našem, već sve u tudjih jezicih, o tih novih košnicah. Nesětjam se, da bi itko drugi izvan g. Nikole Švajcera, koj je u gospodarskom listu 1857 pisao, u našem jeziku o tom važnom predmetu što prosborio bio.

Mnogi naši pčelari dandanašnji neznaju jošte, što je to džeržonska košnica i zašto se tako nazivlje. Da pako barem ikakovo ponjatje oni naši pčelari, kojim jošte ta vèrst košnicah poznato nije, o toj imadu, naumio sam ovdě ne samo kazati, zašto se džeržonske nazivlju, nego takovu ću takodjer točno opisati i slikami razjasniti.

Dzierzon (čitaj Džeržon) zove se župnik (plovan — plebanuš) u Karlovicah u Prusko-Šlezkoj vojvodini živući, te za sada najglasovitiji pčelar; on je iznašao novu košnicu i najnoviji način pčele u njoj gojiti; od njegova dakle prezimena te košnice zovu se džeržonske košnice.

Tko je pčelarstvo u jednostavnih i sastavljenih košnicah, kao što smo ga gore upisali, potanje promotrio i proučio, njemu će sasvim lagano biti džeržonskim košnicam prilagoditi se, te si pčelarstvo polag njih urediti.

Za sada neima zaista svèrsi shodnijega načina i postupanja s pčelami, kao što je u džeržonskih košnicah.

Digitized by Google

§. 59.

Vèrsti košnicah džèržonskih.

Džeržonske košnice ili su ležeće ili stojeće. Tako ležeće, kao i stojeće mogu biti jednostavne t. j. samo za jedan pčelac, i sastavljene t. j. za dva, četiri pčelca u jednoj istoj košnici, koja je na dva, četiri ili više odčlah od sdola pa sve do gore tako razdčljena, da svaki pčelac posebice u svojem oddčlu živi, i kroz svoje posebno leto u takov ulazi i izlazi. Gledaj slike 33. i 34. Slika 33. je osnova košnice za dva, slika pako 34. za četiri pčelca.

§. 60.

Stojeće košnice.

Buduć da stojeće jednostavne košnice svèrsi svojoj bolje odgovaraju, te za svakoga pčelara, osobito pako za početnika prikladnije i pristupnije su; s toga ću ovdč navesti samo takovu košnicu, te ju što jasnije protumačiti i razložiti.

Džeržonske košnice mogu biti iz slame i iz mehkih $1^1/_2$ do 2 palca debelih desakah; nu slamnate već iz gorč navedenih razlogah mnogo su bolje od dèrvenih. Gledaj slike 35 i 36. Slika 35. predstavlja slamnatu, a slika 36. dèrvenu džèržonsku košnicu.

Te košnice, bile one slamnate ili dèrvene, moraju biti sve jednake visine, širine i dubljine, i na jednake katove porazdčljene. Na to treba dobro paziti i što najpozornije gledati, da nije jedna od druge širja, jer se inače kod gojenja i postupanja s pčelami satne daščice iz jedne košnice u drugu nebi mogle umetavati i prilagati. S toga nutarnja visina takove košnice 30, širina 10, dubljina pako 15 palacah neka bude. *) Visina te košnice razdčljena je na tri kata tako,

*) Ovdč se za širinu najužja strana košnice, koja iz nutra nikada veća niti manja od 10“ biti nesmije, uzimlje, kroz koju se satne daščice

Digitized by Google

da su dolnja dva kata svaki od 9½" tretji pako t. j. gornji kat od 11" visine toga radi, jer u tom katu 2" visine izpod glave košnice prazno biti mora, da se satne daščice laglje u košnicu umetnut i van izněti mogu. Gledaj slike 35. i 36. Da je ta košnica samo od dva kata, onda bi se sati medom napunjene, koje se u nikakove križe neupiru, već jedino na satnih daščicah prosto dolě u košnici vise, pod težinom meda, veoma lahko spotèrgale, te na tla srušile i spopadale. Gledaj sliku 36.

Sada, kada je tako visina porazděljena, pribij čavlji na sva tri kata, na prednju naime i stražnju stranu t. j. na stěnu košnice trostrane podležnice (lestvice) tako ipak, da pod glavom košnice, kako je malo prije kazano, za 2" prostora ostaviš, da satne daščice na te letvice laglje umetnuti i u potrebi je opet izvaditi možeš. Gledaj sliku 35.

Satne daščice (gledaj sliku 37.), moraju sve jednako duge, široke i debele biti; s toga buduć da je košnica 10" široka i one 10" duge, s kraja 1½", a iz nutra samo 1" široke i ¼" debele biti moraju; načini je pako iz jakoga dèrveta, da se tako lahko pod težinom neprelome.

Za košnicu od 15" dubljine, takovih satnih daščicah, da jedna tik do druge dojde, 10 trěbaš, koje kad na podležnice sporedaš, izgledaju, kao što to slika 38. kaže.

Tako sporedane satne daščice moraš na sva tri kata sa tri poprěčne daščice 4" široke, koje isto tako, kô što je košnica duboka, duge biti moraju, tako pokriti, da od svake košne stěne po jednu na satne daščice metneš, tretju pako na ove dve postaviš, gledaj sliku 39. *a, b, c,* i u slici 36. dolnji razděl poprečne daščice *a, b, c,* da pčele iz dolnjega raz-

---

u košnicu umětjuju i iz nje van vade. Zato uvěk je bolje, da ona sa strane, nego iz napréda stoji, jer se laglje pčele sa strane uredjivaju, i u zaptu dèržc, nego préda, pa i pčele običajno od prědnje strani, t. j. od leta, proti stražnjoj strani svoje sati grade.

Digitized by Google

děla u gornje ulaziti nemogu; te daščice s jednoga i drugoga kraja košnice možeš ako hoćeš jošte jednom od 10" dugom i malo podebljom daščicom popréčno poklopiti i čavlji ka košnici učvèrstiti, da se satne daščice i one, kojimi su ove pokrite, iz svoga mésta neganu niti nepomaknu.

Te košnice od obadve strane, kuda im se satne daščice umětju, vratcima obskèrbljene biti moraju; da pako bolje pčele u zaptu dèržati, te po svojoj volji s njimi postupati uzmogneš, načini onoliko vratašcah, kolikogod katovah košnica imade. 30" visoka košnica ima tri kata, troja dakle vratašca, od desne i lěve strani načini.

Kada dakle u košnici tako uredjenoj što posla imadeš, otvori ponajprije dolnji razděl t. j. kat, te u njem posao svèrši, pa ga opet zatvori, i onda istom otvori drugi, zatim tretji kat.

Ako pak samo u jednom izmedju ova tri kata posla imadeš, a ti otvori samo njega, a druga dva zatvorena ostavi; onda moći ćeš pčele u zaptu dèržati, te s njimi po svojoj volji postupati; one ti tim neće nipošto dělo smetati, osobito ako je dimom od vratah odganjaš, kao što onda, kada košnica samo jedna vrata sa svake strani imade. Kod jednih vratah, kad je otvoriš, sěgurno je nećeš moći u zaptu dèržati, niti dělo bez neprilike obaviti, jer pčele, toliki otvor i prostor imajući, nahrupiti će odmah na te, i dělo ti veoma otegotiti.

Ako su košnice slamnate, to i vrata neka budu slamnata i dèržkom providjena. Gledaj sliku 40. Ako su pak dèrvene, vratašca zato mogu biti slamnata, koja se u oba slučaja čavljići ka košnici učvèrste. Ako su pak vratca na dèrvenih košnicah dèrvena, to se svezi (panti) svojimi na petnike nataknu, te isto tako, kao i svaka vrata, n. p. sobna otvaraju i zatvaraju i kvačicom zakvače. Gledaj sliku 41.

Digitized by Google

§. 61.

Košne daske.

Da tako prigotovljene košnice isto onako, kô što je gorě kod jednostavnih i sastavljenih košnicah jur opisano, košnimi daskami providjene biti moraju, to se već samo po sebi razumie, premda džeržonove košnice takovih neimaju, već su od sgora i od sdola sasvim zatvorene, te su samo ili iznapřed i straga, ili pako sa stranah otvorene. Polag moga mněnja bolje i laglje je postupati s onimi pčelci, koji košne daske imadu. Kolika i kakova je to neprilika pčele svigdar, kada izpod njih smrad pometati hoćemo, otvarati i uznemiravati, svaki, koj iole sa pčelami posla imade, najbolje će znati. Buduć pako, da se košnica, koja je od sdola otvorena, sasvim lahko skrivi i razstupi, zato ju moraš od sdola sa svake strani poprečnimi letvami svezati i spojiti, da se nikako skriviti nemože. Gledaj slike 35. i 36. *a, b.*

§. 62.

Ogrinjanje rojevah.

Čim si roj sědne, uzmi jednostavnu bez križevah košnicu, sgèrni ga u nju i položi ga s košnom daskom skupa na zemlju, da sve pčele u nju ulězti mogu; zatim uzmi džèržonsku košnicu, u koju roj spraviti želiš, pa iz dolnjega njezinoga razděla (kata), izvadi satne daščice i na nje od sdola prilěpi prazne sati barem po pèrst na debelo, * te time pokaži pčelam put i opreděli im, kako i gdě one imaju dělo svoje započeti i nastavljati; jer ako to neučiniš, pčele će dělo svoje i medju satne daščice, na one poprěčne daščice, kojimi su ove pokrite, graditi, te tim svèrhu i očekivanje tvoje osujetiti i uništiti. A glavno je kod džèržonskih koš-

* Za taj posao nemoj nikada trudnih satih upotrebljavati.

Digitized by Google

nicah to, da pčele ondě i onako raditi moraju, gdě mi hoćemo i kako im mi oprědělimo. Ako imaš sati medom napunjene, to će za pčele i pčelarstvo jošte bolje biti, da im nje na isti način na satne daščice prilepiš; ako pako možebiti nikakovih satih neimaš; a ti onda satne daščice barem čistim voskom od zdola dobro obliči, te je natrag u košnicu sporedaj, pa popréčnimi daščicami ka košnici opet učvèrsti i takovu zatvori.

Kada si dakle to sve jurve učinio, ogèrnjeni roj obrati s košnicom skupa s dolnjim krajem u vis, te ga džèržonskom košnicom tako uredjenom poklopi, na što će pčele iz dolnje, kao naopako stojeće košnice odmah u tu gornju oditi, koju kada se pčele jurve umire, odnesi na svoje opredělјeno město u pčelinjak; pčele će odmah dělo svoje onako, kao što si im ga ti opredělio, dalje nastaviti i rediti.

Kada su pčele već dolnji razdio (kat) préko polovice izpunile, onda im istom otvori ulaz u drugi kat, što ćeš ovako učiniti: Uzmi popréćne daščice, kojimi su satne daščice pokrite ili sve tri van, ili pako samo jednu i to gornju daščicu, gledaj sliku 36. drugi kat; tim ćeš dovoljan ulaz pčelam u gornji kat načiniti. Kada vidiš, da su pčele i taj kat préko polovice satju napunile, te da je vani dovoljno jošte paše, onda im na isti taj način otvori ulaz i u tretji kat.

§. 63.

Paroji.

Što je god gori kod jednostavnih i sastavljenih košnicah o parojih kazano, to i ondě kod džeržonskih valja. Da se ipak mnogo laglje u džèržonskih, nego u gorě napomenutih košnicah sa slabimi paroji postupa, i pomoći im se može, to je bělodano. Uzmi samo jednomu ili više jakim pčelcem několiko satnih tablah s mladim leglom i pčelami skupa, te

Digitized by Google

je paroju u košnicu umetni; tim će se paroj silno objačiti i pčelami napučiti. To ćeš pako ovako načiniti: Otvori ponajprije vratašca onoga kata, izpod kojega hoćeš sati izvaditi, pčele dimom odtěraj, izpuknuv čavljiće odrěši gornje t. j. poprěčne daščice od satnih daščicah, pak te poprěčne daščice ili samo nadigni ili je pak sasvim van izvadi; zatim taj kat opet zatvori. Sada istom otvori izpod toga dolnji kat, iz kojega naime želiš sati izvaditi, pčele odtěraj dimom, pa oštrim navadnim nožem od ob h stranah t. j. od stěnah košnice i od podležnicah pozorno odreži sati, te izvadiv je van, umetni je paroju. U město izvadjenih opet druge satne daščice umetni, napokon te satne daščice opet poprěčnimi daščicami pokrij, u red stavi i učvèrsti je, da je stvar gotova.

Tim istim načinom, da načiniš umětne rojeve, moraš několiko tablah s leglom i medom od jednoga jakoga pčelca, ili više njih izvaditi, te u praznu košnicu, u kojoj umětni roj načiniti želiš, umetnuti. Samo onda takov odroj, kako je jurve gori kazano, nekamo na uru ili pol ure daljine na něko vrěme odpremi.

Ako možebiti kojemu pčelcu iz cěloga jednoga kata table van izvaditi hoćeš, onda ponajprije od one strane, od koje je vadiš, protěraj pčele, te polovicu tablah t. j. 5 izvadi van, i na město njih odmah prazne sati umetni, zatvori vrata, te od druge strane opet otvori vratca, pčele dimom protěraj na onu stranu, kamo si prazne sati umetnuo, pa kad si i od ovuda pět punih satih izvadio, opet u město njih umetni prazne, vrata zatvori, i od sgora poprěčne daščice učvèrsti.

§. 64.

Bolesti pčelinje.

Kad ti u džeržonskih košnicah kakova bolest pčelce napadne, a ti je onako lěči, kao i u jednostavnih i sastav-

Digitized by Google

ljenih košnicah. Ako pak trulost možebiti mah preotme, onda ili izvadi redom sve sati van, te izrezav bolestno leglo sasvim proč, opet je nutar uměsti, te pčele marljivo hrani, ili je opet u drugu čistim satjem napunjenu košnicu protěraj.

§. 65.

Bezmatičnost.

Isto tako u džeržonskih, kao i ostaloj vèrsti košnicah, može pčelac bezmatičan postati, samo što mu je u džeržonskih košnicah veoma lahko u pomoć priskočiti, ako takovomu bezmatičnjaku jednu ili dvě table satih s mladim pčelinjim ili matičnim leglom umetneš, ili mu sačuvanu maticu podadeš.

§. 45.

Neprijatelji pčelinji.

Kada koj neprijatelj kao: cèrvi i miš u košnicu unidje, te ti pčelac uznemiruje, to ga veoma lahko u džeržonskoj košnici iznadeš tako, ako tablu za tablom pozorno van izvadiš, te neprijatelja ili protěraš, ili ga ubiješ.

§. 49.

Pčelci u prolětje.

Kako se sa pčelci u prolětje postupa, to već iz opisa u jednostavnih i sastavljenih košnicah znamo; da je najme podrezavati i hraniti moramo. Podrezavanje biva ovako: Uzmi ravni pčelarski nož, te njim, otvoriv vratašca, od sdola plěsnivo i predugo satje podreži. Ako pak pčelce hraniti moraš, te meda u satju dovoljno imadeš, onda im ga samo na satnih daščicah u košnicu umetni. Ako ga u satju neimaš, onda je iz kopanjicah onako hrani, kô što već gori napomenuto.

Digitized by Google

§. 68.

Pčelci u lětu.

Pčelci kada u lětu sasvim košnice medom napune, neiztčravaju se, niti se nepodlažu u džeržonskih košnicah, kao što to u jednostavnih i satavljenih biva, već im otvori gornji kat, pa im ili sve table ili samo polovicu medom napunjenu na gorě navedeni način izvadi van, u město njih pako ili samo satne daščice natrag u košnicu umetni.

§. 69.

Pčelci u jeseni i zimi.

U jeseni, kad vrěme za trenje pčelacah prispije, razmotri pozorno sve pčelce, izaberi medju njih bolje i sposobnije za pleme, koji ako sva tri kata puna imadu, možeš im iz gornjega kata sav med sa satnimi daščicami skupa van izvaditi, ulaz pako, koj u taj najgornji t. j. tretji kat vodi, popręčnimi daščicami zadělaj, da pčele samo u dolnjih dvih katih budu; zatim taj kat napuni ili raznimi kèrpami, starom haljinom, ili pako nagnjeti unj slame, da pčelam zimi toplije bude. Pčele pako onih pčelacah, koje si potreti naumio, sumpornim zrakom ili puharom onesvěsti, izmedju njih maticu odstrani, te ju onda medju ostavljene za pleme pčele porazděli. Med njihov stranom za porabu obrati, stranom pako i to čistiji za hranenje i ulaganje pčelacah, onako na satnih daščicah u košnici čuvaj. Ako možebiti koj pčelac dovoljno kroz lěto hrane si nije naspravio, a ti bi ga ipak rado za pleme ostaviti, onda mu umetni několiko tablah s medom u košnicu, te time ćeš mu odmah pomoći.

Što pako sa pčelci zimi činiti, i kako s medom i voskom postupati imaš, to ti je već iz gore u jednostavnih i sastavljenih košnicah navedenog pčelarstva dobro poznato.

Digitized by Google

Kazalo.

Strana

Posveta II
Predgovor VII

Odsěk I.

Poglavje I.

O pčelinjaku 13
§. 1. Udobnost pčelinjaka 13
§. 2. Položaj pčelinjaka 15
§. 3. Město za pčelinjak 16

Poglavje II.

O košnicah 17
§. 4. Iz česa moraju biti košnice? 17
§. 5. Jednostavne i sastavljene košnice 18
§. 6. Oblik i veličina košnicah 19
§. 7. Prednost sastavljenih košnicah 21
§. 8. Košne daske 22

Poglavje III.

O pčelarskom orudju 23
§. 9. Naličje 23
§. 10. Žica 24
§. 11. Noževi 25
§. 12. Kadilnica 25
§. 13. Škropiljnik 25
§. 14. Rešetka 25
§. 15. Stup za vagu 26

Poglavje IV.

O naravi pčelah 26
§. 16. Matica 27

Digitized by Google

Strana

§. 17. Poslenice, t. j. dělačice 29
§. 18. Truti 30

Poglavje V.

O naravnih rojevih 31
§. 19. Nazivanje rojevah 31
§. 20. Znaci rojenja 32
§. 21. Što imaš činiti kod rojenja? 33

Poglavje VI.

O ogrinjanju 34
§. 22. Ogrinjanje roja, kad si na udobno město sědne 34
§. 23. Ogrinjanje roja, kada se poměša i na razne predmete sakupi 35

Poglavje VII.

O parojih 38
§. 24. Spajanje pčelacah 39
§. 25. Sredstva paroje prepréčiti 42
§. 26. Kako se s paroji postupa? 43

Poglavje VIII.

O umětnih rojevih 44
§. 27. Ulaganje sati 44
§. 28. Iztěravanje pčelah 46

Poglavje IX.

O tudjicah 49
§. 29. Znakovi tudjicah 49
§. 30. Srědstva proti tudjicam 50

Odsěk II.

Poglavje I.

O bolestih pčelah 52
§. 31. Trulost, uzroci i znakovi njezini 52
§. 32. Suprotive od trulosti 53
§. 33. Griža (lijavica), uzroci i znakovi njezini 55
§. 34. Suprotive od griže 56
§. 35. Ine pomanje pčelinje bolesti 57

Poglavje II.

O bezmatičnosti 58

Digitized by Google

Strana

§. 36. Uzroci bezmatičnosti 58
§. 37. Znakovi bezmatičnosti 58
§. 38. Suprotiva od bezmatičnosti 59

Poglavje III.

O neprijateljih pčelinjih 61
§. 39. Miš i suprotiva od njega 62
§. 40. Cèrvi i znak njihov 63
§. 41. Suprotiva od cèrvah 64

Poglavje IV.

O hrani pčelah 64
§. 42. Med 64
§. 43. Cvětni prašak 66
§. 44. Voda 67

Poglavje V.

O postupanju s pčelci u prolětje 67
§. 45. Podrezavanje pčelacah 67
§. 46. Kako se stari pčelci pomladjuju? 69
§. 47. Hranjenje pčelacah i pravila njegova 71

Poglavje VI.

O postupanju s pčelci u lětu 74
§. 48. Iztěravanje glavnih rojevah 74
§. 49. Podlozi 75

Poglavje VII.

O postupanju s pčelci u jeseni 75
§. 50. Ostavljanje pčelacah za pleme 76
§. 51. Trenje i odrezavanje pčelacah 77
§. 52. Porazdělivanje pčelah medju ostavljene pčelce za pleme . . 79

Poglavje VIII.

O postupanju s pčelci u zimi 80
§. 53. Stan i mir za pčelce 80
§. 54. Prigledavanje pčelacah 81

Poglavje IX.

O medu i vosku 82
§. 55. Raztapanje, prešanje i čuvanje meda 83
§. 56. Priredjivanje voska 84
§. 57. Kuhanje medice 86

Digitized by Google

Dodatak.

O džeržonskih košnicah.

Strana

§. 58. Zašto se džeržonske košnice zovu 88
§. 59. Vèrsti košnicah džeržonskih 89
§. 60. Stojeće košnice 89
§. 61. Košne daske 92
§. 62. Ogrinjanje rojevah 92
§. 63. Paroji 93
§. 64. Bolesti pčelinje 94
§. 65. Bezmatičnost 95
§. 66. Neprijatelji pčelinji 95
§. 67. Pčelci u prolětje 95
§. 68. Pčelci u lětu 96
§. 69. Pčelci u jeseni i zimi 96

Digitized by Google

I.

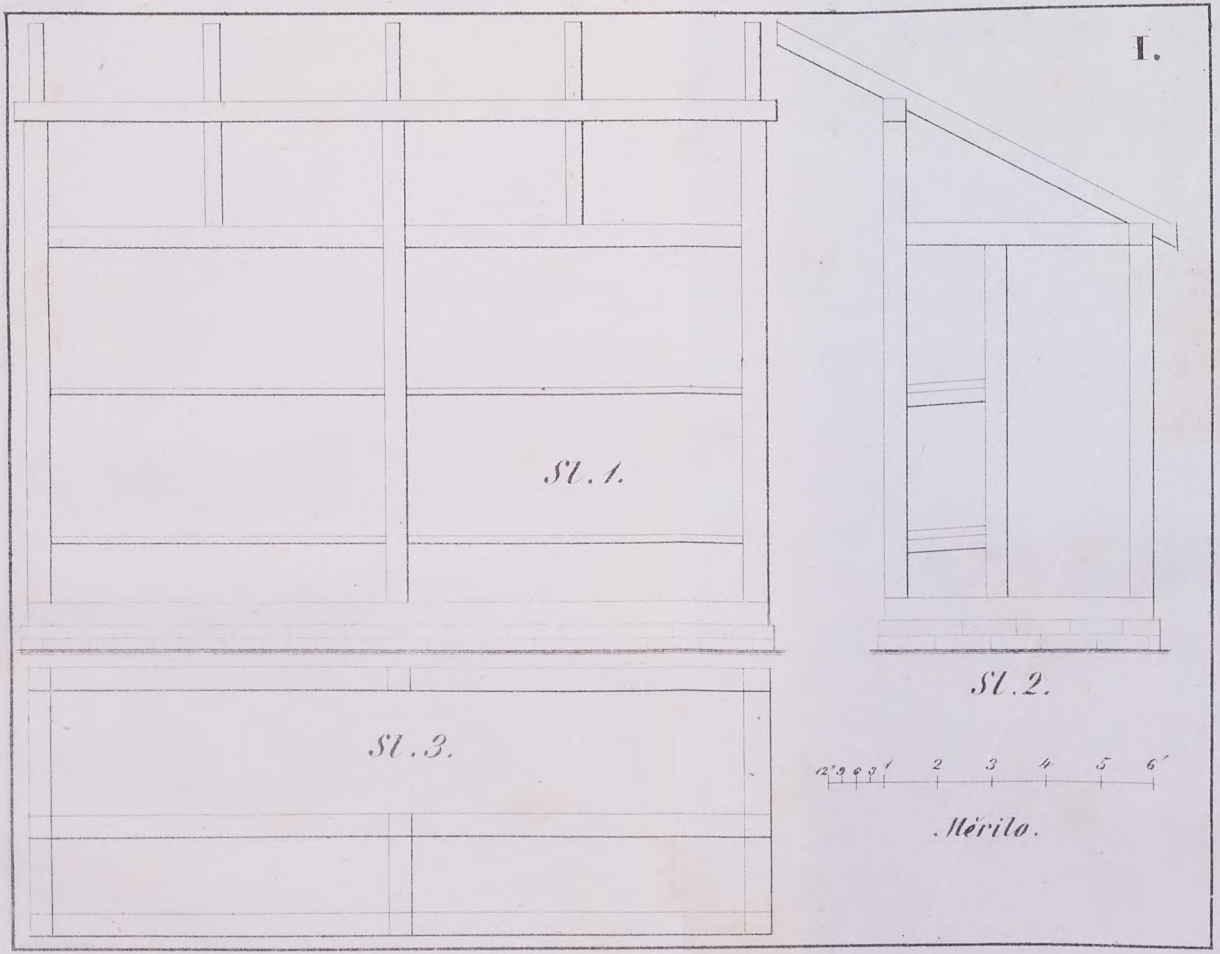

Sl. 1.

Sl. 2.

Sl. 3.

Měřilo.

Digitized by Google

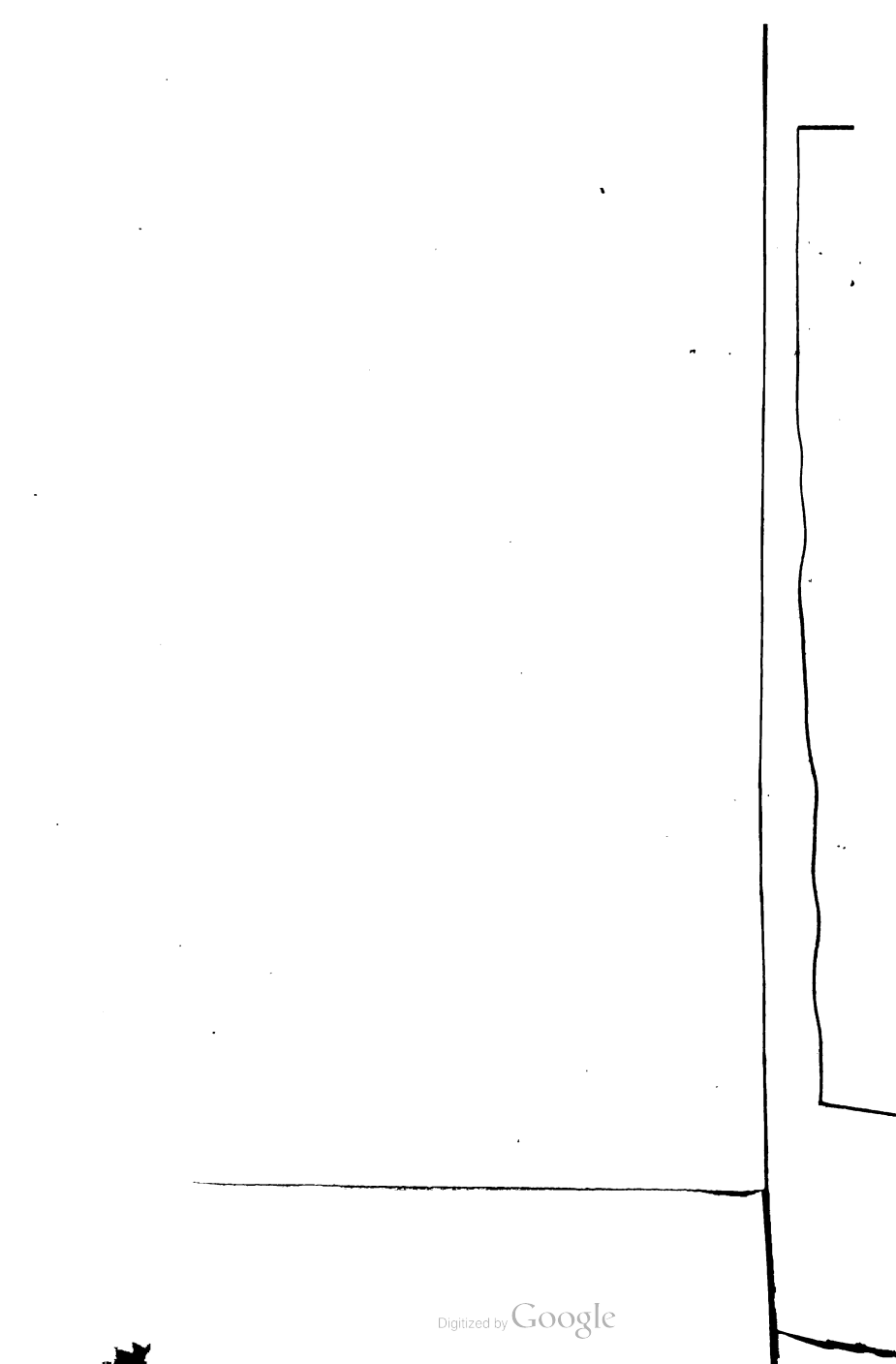

Digitized by Google

Sl. 4.

Sl. 5.

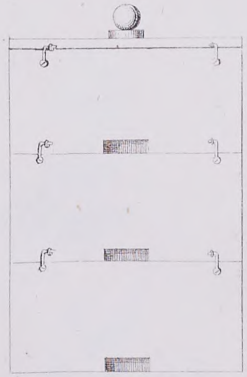

Sl. 6.

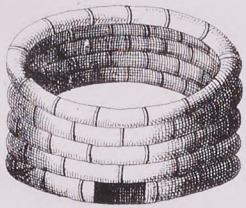

Sl. 7.

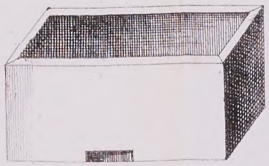

Sl. 8.

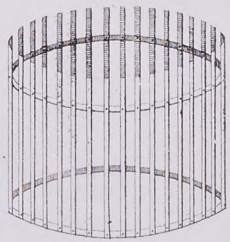

Sl. 9.

Digitized by Google

Digitized by Google

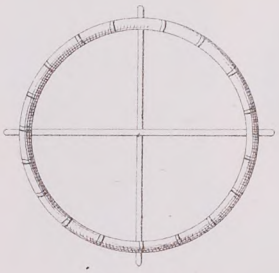

Sl. 12.

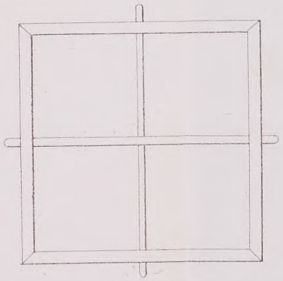

Sl. 13.

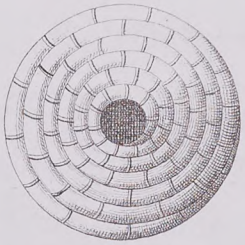

Sl. 14.

Sl. 15.

Sl. 10. Sl. 11.

Sl. 16.

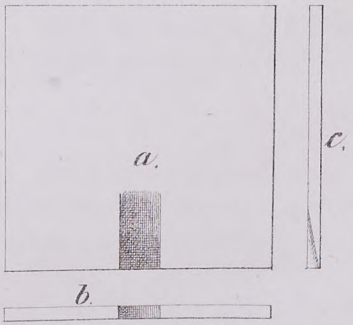

Sl. 17.

Digitized by Google

Digitized by Google

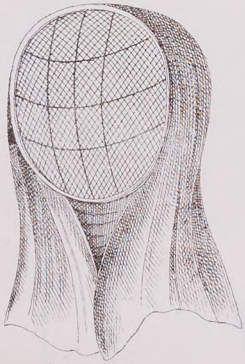

Sl. 18.

Sl. 19.

Sl. 22.

Sl. 23.

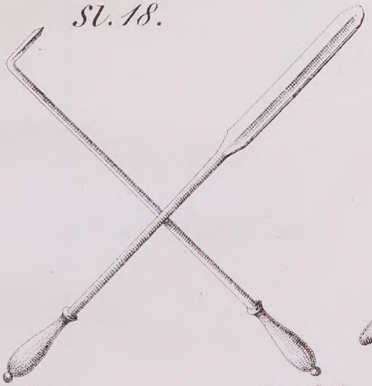

Sl. 20.

Sl. 21.

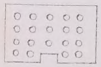

Sl. 24.

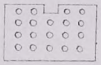

Sl. 25.

Digitized by Google

Digitized by Google

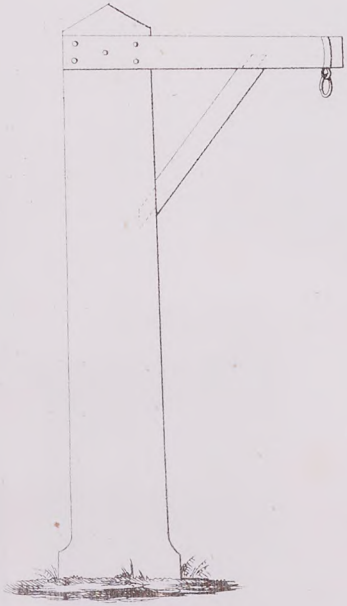

Sl. 26.

Sl. 27.

Sl. 28.

Sl. 29.

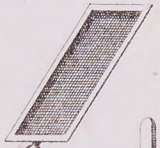

Sl. 30.

Sl. 31.

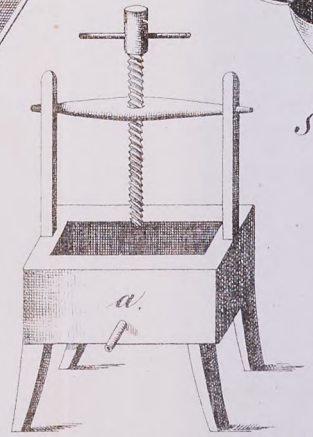

Sl. 32.

Digitized by Google

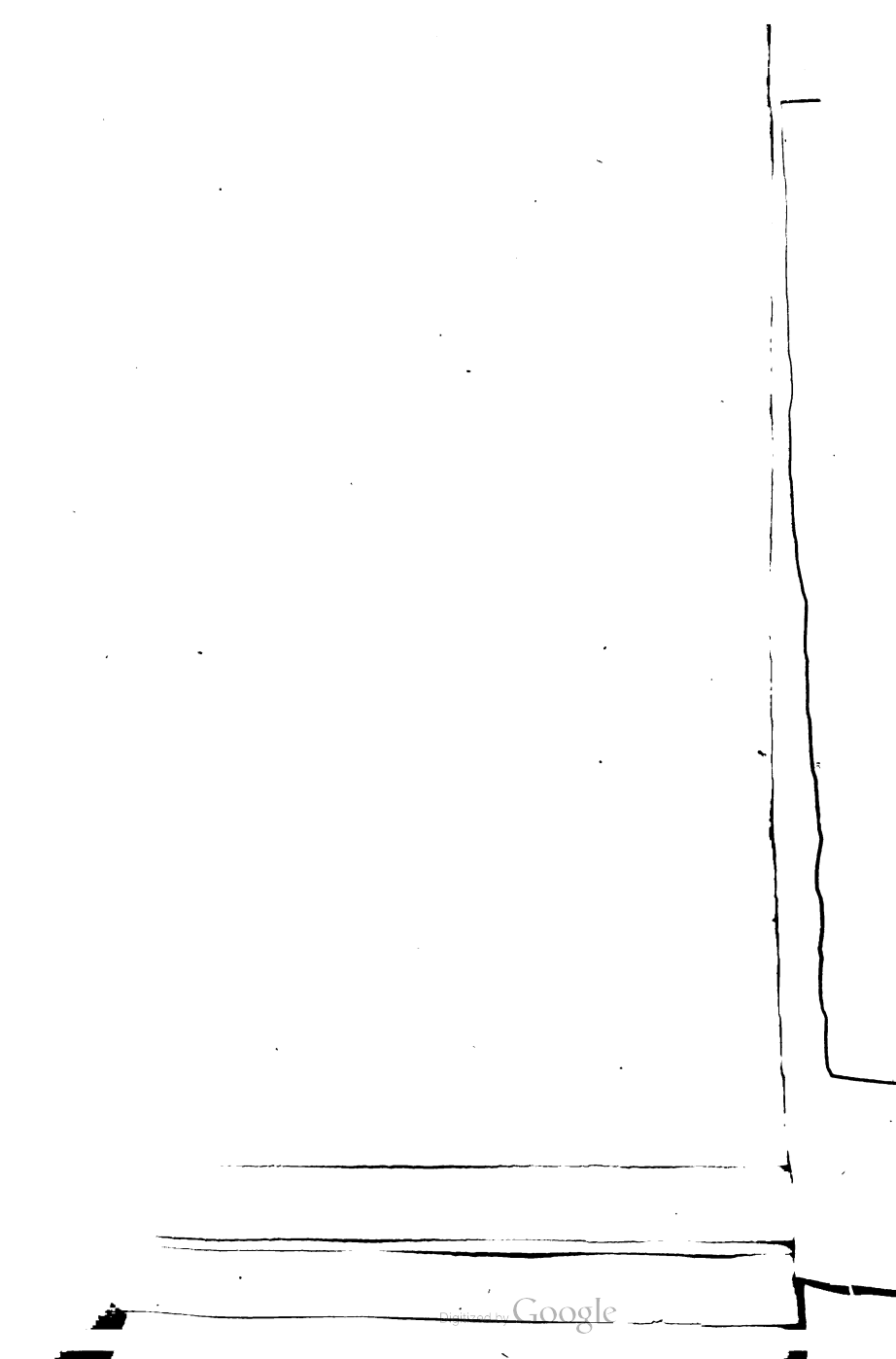
Digitized by Google

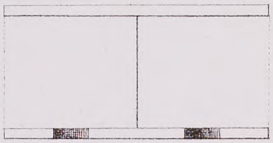

Sl. 33.

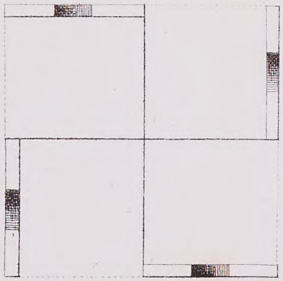

Sl. 34.

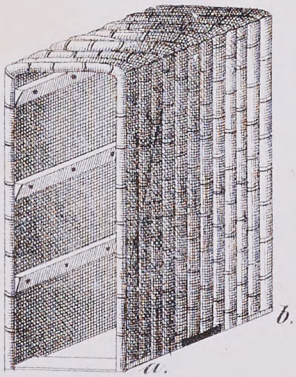

Sl. 35.

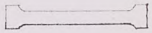

Sl. 37.

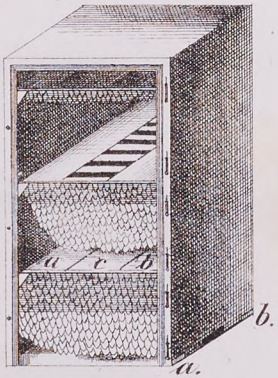

Sl. 36.

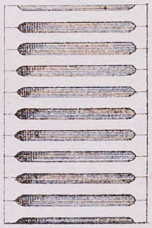

Sl. 38.

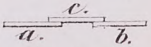

Sl. 39.

Sl. 40.

Sl. 41.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google